

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Δημιουργοί και Φύλακες της Γνώσης

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ &
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Επιμέλεια έκδοσης: Κωνσταντίνος Σπ. Στάκος
Συγγραφή κειμένων για τις βιβλιοθήκες: Δημήτρης Σκλαβενίτης

Στη σελίδα τίτλου: Βιβλία σε μορφή παπύρινων ρόλων, τοποθετημένα σε ράφια.
Χαλκογραφία βασισμένη σε χαμένο ρωμαϊκό ανάγλυφο από το Νόιμαγκεν στη Γερμανία.

Copyright © 2021 Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου

Το έργο αυτό διατίθεται με άδεια Creative Commons
Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 Διεθνές
Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε:
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.el>

Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου
δ: Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα, τ: 210 2204900, e: ekt@ekt.gr, www.ekt.gr

Περί Βιβλιοθηκών, Κ. Σπ. Στάκος
δ: Μουρούζη 12, 10674 Αθήνα, τ: 210 7241933, e: libraries@otenet.gr

Επικοινωνία: Νάσια Αλεβίζου, e: nalevizou@ekt.gr

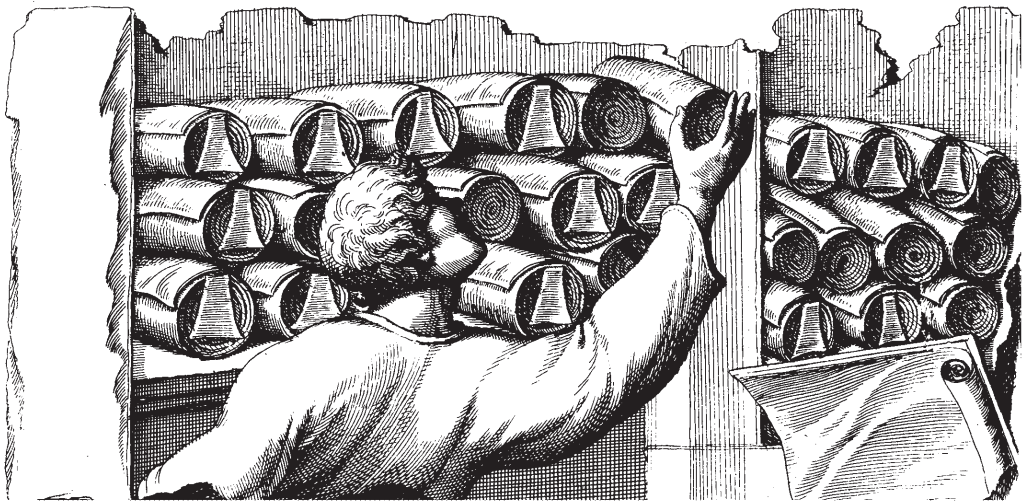
ISBN 978-618-84984-7-1 (print)

ISBN 978-618-84984-8-8 (pdf)

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

www.aboutlibraries.gr

Μια ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια
για τον κόσμο των βιβλιοθηκών
από την αρχαιότητα έως σήμερα

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Η έκδοση που κρατάτε στα χέρια σας οφείλεται σε μια ευτυχή συνάντηση και σε μια σημαντική συνεργασία. Οφείλεται πρωτίστως στο δημιουργικό πνεύμα και στη σπουδαία, συστηματική εργασία του Κώστα Στάικου, στη γνώση και το υλικό που με πάθος έχει συγκεντρώσει για θέματα που αφορούν την αρχιτεκτονική, την ιστορία και το περιεχόμενο των βιβλιοθηκών.

Στο Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης & Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ) από την ίδρυσή μας συνεργαζόμαστε με τις βιβλιοθήκες και τους πνευματικούς οργανισμούς της χώρας, προκειμένου να υποστηρίξουμε τη μετάβασή τους στην ψηφιακή εποχή, να αναδείξουμε τον πλούτο των συλλογών τους και να ενισχύσουμε τη διάχυση της γνώσης που αποτελεί ιδρυτικό μας σκοπό.

Με τον Κώστα Στάικο μοιραζόμαστε έναν κοινό στόχο: να εμπλουτίσουμε και να ενισχύσουμε τον διάλογο ανάμεσα στους ανθρώπους και στο περιεχόμενο της γνώσης που αποθησαυρίζεται στις βιβλιοθήκες. Ιστορικός του βιβλίου ο ίδιος και ερευνητής της εκδοτικής και τυπογραφικής δραστηριότητας του Γένους υπηρετεί με συνέπεια την εκδοτική τέχνη. Προχωρήσαμε λοιπόν στη συνεργασία μας και δημιουργήσαμε έναν ψηφιακό χώρο στη διεύθυνση www.aboutlibraries.gr, όπου παρατίθεται με επιστημονική τεκμηρίωση όλο το διαθέσιμο υλικό, το οποίο θα εμπλουτίζεται με τη συνεργασία των ίδιων των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, με φιλικό και λειτουργικό τρόπο αναζήτησης και σήμανση για τα δικαιώματα χρήσης του.

Στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών» το υλικό του ερευνητή συναντά την τεχνογνωσία μας, τις τεχνολογικές δυνατότητες και την κουλτούρα τεκμηρίωσης και διάχυσης του οργανισμού μας. Παρατίθενται τεκμήρια και εικαστικό υλικό για την ιστορία των βιβλιοθηκών σε Ανατολή και Δύση, από την αρχαιότητα έως σήμερα, γίνεται αναφορά στα πνευματικά ρεύματα που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της έννοιας της βιβλιοθήκης και στην εξέλιξή της. Προσφέρονται πρόσθετα στοιχεία για τις σύγχρονες βιβλιοθήκες και το περιεχόμενό τους. Επιπλέον, για τις βιβλιοθήκες που

εξακολουθούν να λειτουργούν έως σήμερα, παρουσιάζονται στοιχεία για την ιστορία τους και το περιεχόμενο των συλλογών τους.

Προϊόν συνεχούς βιβλιογραφικής και εικονογραφικής έρευνας, ο ιστότοπος θα ενημερώνεται διαρκώς από διεπιστημονική ομάδα. Το σύστημα ταξινόμησης που υιοθετήθηκε προσφέρει διαφορετικές επιλογές πλοήγησης στο περιεχόμενο, το οποίο προβάλλεται ανά θεματικές κατηγορίες και αναδιατάσσεται αλφαβητικά, χρονολογικά και γεωγραφικά, απαντώντας σε ποικίλα ερευνητικά ερωτήματα.

Θέλουμε να προσφέρουμε έναν εύχρηστο και συναρπαστικό «πλοηγό» σε αυτούς που αναζητούν διαύλους πληροφόρησης και πρόσβαση στις πηγές της γνώσης. Φιλοδοξία μας είναι να ξαναδώσουμε την οικουμενική του αξία στο περιεχόμενο που συγκεντρώνεται στον ιστότοπο, να του δοθεί η δυνατότητα να βρει αποδέκτες, να αξιοποιηθεί και να επιδράσει στην έρευνα, στην εκπαίδευση, στη δημόσια σφαίρα. Ταυτόχρονα, επιθυμούμε να αναδείξουμε την ιστορία και τη σύγχρονη λειτουργία των ελληνικών βιβλιοθηκών, αντλώντας στοιχεία όχι μόνον από τις πηγές, αλλά και από τις ίδιες τις βιβλιοθήκες στις οποίες θα απευθυνθούμε.

Στις σελίδες της έντυπης έκδοσης, ο αναγνώστης παίρνει μια ιδέα για αυτό που ακολουθεί στον ψηφιακό χώρο. Παρουσιάζονται τύποι βιβλιοθηκών και εμβληματικά παραδείγματα που ξεχωρίζουν στη νεοελληνική ιστορία: η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, μία μοναστηριακή, μία δημοτική, μία ιδιωτική και μία πανεπιστημιακή βιβλιοθήκη. Ωστόσο, το περιεχόμενο του ιστότοπου δεν περιορίζεται σε υλικό από τον ελληνικό χώρο, έχει οικουμενική διάσταση και εμβέλεια.

Ο Κώστας Στάικος επιμελήθηκε αυτή την έκδοση με σκοπό τη μετάδοση της γνώσης με την «ιδιάζουσα διάσταση του βάθους, που προσφέρει η εικαστική εμπειρία», όπως σημειώνει ο Κ.Θ. Δημαράς. Δεσμευόμαστε να διατηρήσουμε αυτή την ποιότητα και στο ψηφιακό περιβάλλον.

Εύη Σαχίνη
Διευθύντρια ΕΚΤ

Ο Κικέρων σε μια
από τις βιβλιοθήκες
του. Χαρακτικό από
την έκδοση: M.T.
Cicero, «*Epistolarum*»,
Αμστερνταμ, Blavius
& Henricus Westenius,
1684.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΥΠΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	10
ΠΕΔΙΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ	12
ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Κ.ΣΠ. ΣΤΑΪΚΟΥ	16
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	24
ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	34
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ	52
ΚΟΒΕΝΤΑΡΕΙΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΖΑΝΗΣ	64
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ	78
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	86
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	99

Στην παρούσα έκδοση δημοσιεύονται ενδεικτικά συντομευμένες παρουσιάσεις λημμάτων για βιβλιοθήκες που ξεχωρίζουν στη νεοελληνική ιστορία. Οι τύποι των βιβλιοθηκών του ιστότοπου περιλαμβάνονται σε σχετικό πίνακα, που συνεχώς θα εμπλουτίζεται και προς το παρόν είναι ενδεικτικός και ελληνοκεντρικός. Μετά το συντομευμένο λήμμα ακολουθούν οι τίτλοι των υπόλοιπων ενότητων, οι οποίες αναπτύσσονται διεξοδικά στον ιστότοπο Περί Βιβλιοθηκών μαζί με τα πεδία καταγραφής των δεδομένων, τη βιβλιογραφική και εικονογραφική τεκμηρίωση.

Η αρχική σελίδα του ιστότοπου
Περί Βιβλιοθηκών (www.aboutlibraries.gr).

ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
Δημιουργοί και Φύλακες της Γνώσης

Πίνακας περιεχομένων

Μια ψηφιακή εγκυκλοπαιδεία για τις βιβλιοθηκών όλης της Ελλάδας

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ

Αρχαιότητα

Βυζαντινή εποχή

EKT ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ & ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

eCo

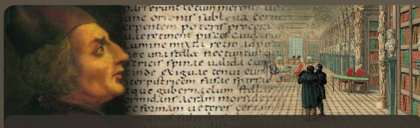
elli Gian Vincenzo, νομικός - συλλέκτης βιβλίων

κλοπαίδεια για την ιστορία και το περιεχόμενο του κόσμου από την αρχαιότητα έως σήμερα ...

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ

ΘΕΜΑΤΙΚΑ

Δυτικός Μεσαίωνας

Αναγέννηση

Νεότερη εποχή

Τύποι ελληνικών βιβλιοθηκών του ιστότοπου με ενδεικτικά παραδείγματα.

ΤΥΠΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	
ΚΟΣΜΙΚΕΣ	
Εθνικές	<ul style="list-style-type: none"> Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος
Δημόσιες	<ul style="list-style-type: none"> Δημόσια Βιβλιοθήκη Λευκάδας Δημόσια Βιβλιοθήκη Ανδρίτσαινας
Δημοτικές	<ul style="list-style-type: none"> Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης Χαραμόγλειος Ειδική Λευκαδιακή Βιβλιοθήκη Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη Ηρακλείου
Θεσμικές	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων Βιβλιοθήκη Υπουργείου Εργασίας
Πανεπιστημιακές	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κρήτης Βιβλιοθήκη Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Βιβλιοθήκη Φιλοσοφικής Σχολής ΕΚΠΑ
Ιδρυματικές	<ul style="list-style-type: none"> Ιστορική Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη Βιβλιοθήκη Ελληνικού και Λογοτεχνικού Αρχείου (ΕΛΙΑ) <ul style="list-style-type: none"> Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας Ελληνική Βιβλιοθήκη Ιδρύματος Ωνάση Βιβλιοθήκη Αναγνωστικής Εταιρείας Κέρκυρας
Ερευνητικές	<ul style="list-style-type: none"> Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών Γεννάδειος Βιβλιοθήκη Βιβλιοθήκη Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας

ΤΥΠΟΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ	
Ιδιωτικές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Εταιρείας Μελέτης Νέου Ελληνισμού – περιοδικό <i>Μνήμων</i> • Καΐρειος Βιβλιοθήκη Άνδρου
Προσωπικές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Κωστή Παλαμά (Ίδρυμα Κωστή Παλαμά) • Βιβλιοθήκη Γιώργου και Μαρώς Σεφέρη (Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη Ηρακλείου) • Βιβλιοθήκη Κ.Θ. Δημαρά (Ίδρυμα Λασκαρίδη) • Βιβλιοθήκη Αδαμάντιου Κοραή (Δημόσια Βιβλιοθήκη Χίου) • Βιβλιοθήκη Αιμίλιου Τυπάλδου (Βιβλιοθήκη Βουλής) • Βιβλιοθήκη Γιάννη Σαραγιάννη (Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών)
Σχολικές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Α΄ Γυμνασίου Ναυπλίου (Δημόσια Βιβλιοθήκη Ναυπλίου) • Σχολική Βιβλιοθήκη Γυμνασίου Ερμούπολης Σύρου (ΓΑΚ - Αρχαία Νομού Κυκλάδων)
Αρχείων	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Γενικών Αρχείων του Κράτους – Κεντρική Υπηρεσία • Βιβλιοθήκη ΓΑΚ – Αρχαία Νομού Αργολίδας
Μουσείων	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Μουσείου Μπενάκη • Βιβλιοθήκη Βυζαντινού Μουσείου Αθηνών
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ	
Πατριαρχικές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως • Βιβλιοθήκη Πατριαρχείου Αλεξάνδρειας
Μητροπολιτικές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Ιεράς Μητροπόλεως Λευκάδος και Ιθάκης • Βιβλιοθήκη Ιεράς Μητροπόλεως Γρεβενών
Μοναστηριακές	<ul style="list-style-type: none"> • Βιβλιοθήκη Μονής Σίμωνος Πέτρας Αγίου Όρους • Βιβλιοθήκη Μονής Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Πάτμου • Βιβλιοθήκη Μονής Αγίας Λαύρας Καλαβρύτων • Βιβλιοθήκη Μονής Προφήτου Ηλία Θήρας

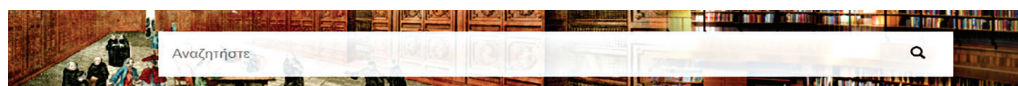
Έρασμος, λόγιος (Πρόσωπα)

Στις σελίδες 12–15 παρουσιάζονται ενδεικτικά τα πεδία τεκμηρίωσης που συνοδεύουν τα λήμματα.

Αναζητήστε

Ιστορικό πλαίσιο:	Αναγέννηση Semantics
Όνομα/ Προσωνομία:	Έρασμος (Desiderius Erasmus)
Ιδιότητα/ Αξίωμα:	Λόγιος
Τόπος γέννησης:	Ρότερνταμ Semantics
Τόπος θανάτου:	Βασιλεία Semantics
Τόπος δράσης:	Χάουντα Semantics Ντέβεντερ Semantics Παρίσι Semantics Καίμπριτζ Semantics Λονδίνο Semantics Ρώμη Semantics
Χρόνος γέννησης:	π. 1466
Χρόνος θανάτου:	1536
Χρόνος δράσης:	15ος-16ος αι.
Αναφέρει:	<p>Πρόσωπα</p> <p>Δίδυμος από την Αλεξάνδρεια, φιλόλογος Λουκιανός, σοφιστής - συγγραφέας Βησσαρίων, λόγιος - μέγας συλλέκτης βιβλίων Πλίνιος ο Πρεσβύτερος, φιλόσοφος - ιστοριογράφος Αριστοτέλης, φιλόσοφος Τερέντιος Γναίος, γραφέας Αρισταρχος, γραμματικός Διογένης Λαέρτιος, συγγραφέας Επίκουρος, φιλόσοφος Αριστοφάνης ο Βυζάντιος, γραμματικός Αβάντιος, ρήτορας Ιερώνυμος Ευσέβιος Σωφρόνιος, Πατέρας της Δυτικής Εκκλησίας Σωκράτης, φιλόσοφος Πλάτων, φιλόσοφος Βιργίλιος (Vergilius), συγγραφέας Θεόφραστος, φιλόσοφος Μαρτιάλης, επιγραμματοποιός Οράτιος, ποιητής Οβίδιος, ποιητής</p> <p>Εικόνες</p> <p>Σελίδα τίτλου της έκδοσης των «Adagia», Βασιλεία, Johann Froben, 1523 (φωτ. Ν. Παναγιωτόπουλος). Πορτρέτο του Έρασμου με την υπογραφή του Albrecht Dürer, «Cabinet des Dessins» (Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου). Ο Έρασμος συγγράφοντας τα «Adagia». Παρασελίδιο σχέδιο του H. Holbein από την έκδοση του, «Laus Stultitiae», Βασιλεία 1515. Έρασμος, χαρακτικό του Albrecht Dürer. Ο Έρασμος σε χαρακτικό που υπογράφει ο E. Scriven, το οποίο φιλοτεχνήθηκε με πρότυπο το πορτρέτο του G. Penn, που ανήκει στη βασιλική συλλογή της Αγγλίας Windsor.</p>
Αναφέρεται από:	<p>Πρόσωπα</p> <p>Budé Guillaume, λόγιος Μανούσιος Άλδος, τυπογράφος Αικατερίνη της Αραγωνίας, βασίλισσα Beatus Rhenanus, λόγιος Ponce Constantino de la Fuente, θεολόγος Μουσουόρος Μάρκος, λόγιος Reuchlin Johann, λόγιος</p> <p>Βιβλιοθήκες</p> <p>Εθνική Βιβλιοθήκη Αυστρίας</p>
Άδεια χρήσης:	In Copyright (InC)
Δικαιώματα:	Το σύνολο του περιεχομένου του παρόντος διαδικτυακού τόπου αποτελεί πρωτότυπη επιστημονική εργασία του Κ. Σπ. Στάικου και των συνεργατών του. Το εικαστικό υλικό προέρχεται από την προσωπική συλλογή του Κ. Σπ. Στάικου και ο ίδιος είναι κάτοχος των σχετικών δικαιωμάτων που απαιτούνται για τη δημόσια προβολή και διάθεσή του.
Αναγνωριστικό:	2237 2252
Εμφανίζεται στις συλλογές:	Πρόσωπα

Βοδληιανή Βιβλιοθήκη (Βιβλιοθήκες)

Επωνυμία:	Bodleian Library (Βοδληιανή Βιβλιοθήκη)
Ιστορικό πλαίσιο:	Αναγέννηση Semantics
Τόπος ίδρυσης:	Οξφόρδη Semantics
Τόπος λειτουργίας:	Οξφόρδη Semantics
Χρόνος ίδρυσης:	1602
Αναφέρει:	<p>Πρόσωπα Bodley Thomas Sir, ιδρυτής βιβλιοθήκης Πλάινιος ο Νεότερος, πολιτικός - ρήτορας Bury Richard de, φιλόβιβλος Πετράρχης Φραγκίσκος, λόγιος Χρυσολωράς Μανουήλ, λόγιος Βοκκάκιος Ιωάννης (Boccaccio Giovanni), λόγιος - συγγραφέας</p> <p>Εικόνες Αλκόβα στη βιβλιοθήκη του δούκα του Humfrey. Η οροφή της βιβλιοθήκης του δούκα του Hymfrey Η βιβλιοθήκη του δούκα του Humfrey, με τις ενισχυμένες δοκούς του δαπέδου του Galton (1877), που έχουν κρεμάσει οριζόντιως μέχρι το θόλο του Divinity School. Το συγκρότημα του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης από χαλκογραφία του David Loggan. Μανουήλ Φιλής, «Bestiary», ελληνικό χειρόγραφο του Αγγελου Βεργίκιου (1564) με μικρογραφίες πιθανότατα επιμελημένες από την κόρη του. Ο Άγιος Πέτρος, ελληνικό χειρόγραφο της «Καινής Διαθήκης», που γράφτηκε στην Κωνσταντινούπολη, αρχές του 12ου αι. (Auct. T. infra 1.10, φ. 292v). «The Life of Sr Thomas Bodley», Οξφόρδη, Henry Hall (τυπογράφος του Πανεπιστημίου), 1647. Ο Θεόδωρος Κομνηνός Δούκας Συναδινόης και η σύζυγός του Ευδοκία, από τον ελληνικό κώδικα: Τυπικό της Μονής Θεοτόκου της Βεβαίας Ελπίδας στην Κωνσταντινούπολη, 1327-1342, Οξφόρδη, Lincoln College (gr. 35, φ. 8r). Το πορτρέτο του Thomas James, που βρίσκεται μαζί με τα άλλα πορτρέτα των βιβλιοθηκάρων της Βοδληιανής στην αίθουσα συμβουλίου των Curators. Πίνακας ανυπόγραφος, σύμφωνα με την επιγραφή στη βάση του, ο οποίος πρέπει να φιλοτεχνήθηκε μετά το 1620 και πριν από τον θάνατο του James το 1629. Πορτρέτο του δούκα Humfrey, σχεδιασμένο από τον Jacques Le Boucq. Ο Sir Thomas Bodley, χαλκογραφία από πορτρέτο του (Mrs. R. Lane Poole Catalogue of Portraits in the Bodleian Library, 71).</p>
Αναφέρεται από:	<p>Πρόσωπα Hearne Thomas, αρχαιοδίφης - συλλέκτης βιβλίων Bodley Thomas Sir, ιδρυτής βιβλιοθήκης Αρέθας ο Καισαρείας, επίσκοπος Ussher James, συλλέκτης βιβλίων</p>
Σημειώσεις:	Τα επίσημα εγκαίνια της Βοδληιανής βιβλιοθήκης πραγματοποιήθηκαν το 1602. Ωστόσο, ο αρχικός πυρήνας της χρονολογείται τον 14ο αιώνα.
Άδεια χρήσης:	In Copyright (InC)
Δικαιώματα:	Το σύνολο του περιεχομένου του παρόντος διαδικτυακού τόπου αποτελεί πρωτότυπη επιστημονική εργασία του Κ. Σπ. Στάικου και των συνεργατών του. Το εικαστικό υλικό προέρχεται από την προσωπική συλλογή του Κ. Σπ. Στάικου και ο ίδιος είναι κάτοχος των σχετικών δικαιωμάτων που απαιτούνται για τη δημόσια προβολή και διάθεσή του.
Αναγνωριστικό:	123 134
Εμφανίζεται στις συλλογές:	Βιβλιοθήκες

Βιβλιοθήκη Μονής Μεγίστης Λαύρας (Βιβλιοθήκες)

Επωνυμία:	Βιβλιοθήκη Μονής Μεγίστης Λαύρας
Ιστορικό πλαίσιο:	Βυζαντινή Εποχή Semantics
Τόπος ίδρυσης:	Μονή Μεγίστης Λαύρας (Άγιο Όρος) Semantics
Τόπος λειτουργίας:	Μονή Μεγίστης Λαύρας (Άγιο Όρος) Semantics
Χρόνος ίδρυσης:	963
Αναφέρει:	<p>Πρόσωπα Λάσκαρης Ιανός, λόγιος Μουσούρος Μάρκος, λόγιος Μανούτιος Άλδος, τυπογράφος Αριστοφάνης, κωμικός ποιητής</p> <p>Εικόνες Φανταστική άποψη της Μονής Μεγίστης Λαύρας και του αρσανά της. Φωτομοντάζ από υδατογραφία και φωτογραφία, αγνώστου, 1810 & 1962. Η φιάλη στη μονή Μεγίστης Λαύρας. Ξυλογραφία του D. Lancelot, 1861, από το περιοδικό σύγγραμμα: Annales archéologiques του Didron αϊné. Γεννάδειος Βιβλιοθήκη Αθηνών. Άποψη του εξωνάρθηκα του Καθολικού της Μεγίστης Λαύρας (Φωτ. Σπ. Μελετζής). Η μονή Μεγίστης Λαύρας. Χαλκογραφία αγνώστου, 1810. Ιερά Μονή Μεγίστης Λαύρας, Άγιον Όρος.</p>
Άδεια χρήσης:	In Copyright (InC)
Δικαιώματα:	Το σύνολο του περιεχομένου του παρόντος διαδικτυακού τόπου αποτελεί πρωτότυπη επιστημονική εργασία του Κ. Σπ. Στάικου και των συνεργατών του. Το εικαστικό υλικό προέρχεται από την προσωπική συλλογή του Κ. Σπ. Στάικου και ο ίδιος είναι κάτοχος των σχετικών δικαιωμάτων που απαιτούνται για τη δημόσια προβολή και διάθεσή του.
Αναγνωριστικό:	92 215
Εμφανίζεται στις συλλογές:	Βιβλιοθήκες

Η Ακαδημία του Πλάτωνα (Αρχιτεκτονική)

Ιστορικό πλαίσιο:	Αρχαιότητα { Semantics }
Τόπος:	Αθήνα { Semantics }
Αποπεράτωση:	4ος αι. π.Χ.
Αναφέρει:	<p>Πρόσωπα Πλάτων, φιλόσοφος</p> <p>Βιβλιοθήκες Βιβλιοθήκη του Τραϊανού Βιβλιοθήκη του Αδριανού</p> <p>Εικόνες Κάτοψη του συμπλέγματος της Ακαδημίας, στην οποία σημειώνονται οι διάφορες χρήσεις των χώρων και της περίοπτης στοάς. Σχέδιο Κ.Σπ. Στάικος Κάτοψη του συμπλέγματος της Ακαδημίας, στην οποία σημειώνονται οι διάφορες χρήσεις των χώρων και της περίοπτης στοάς. Σχέδιο Κ.Σπ. Στάικος Κάτοψη της Ακαδημίας με γνώμονα διάφορα γεωμετρικά σχήματα. Κ. Σπ. Στάικος Η κάτοψη της Ακαδημίας, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα, όπως αποτυπώθηκε από τον Ι. Τραυλό (1967)</p>
Αναφέρεται από:	<p>Πρόσωπα Ερατοσθένης, ποιητής - μαθηματικός Λυκούργος από την Αθήνα, πολιτικός - ρήτορας Λουκιανός, σοφιστής - συγγραφέας Αριστοτέλης, φιλόσοφος Νηλέας από τη Σκήψη, φιλόσοφος Φιλόλαος από τον Κρότωνα, φιλόσοφος Αρχύτας, φιλόσοφος Πλάτων, φιλόσοφος Επίκουρος, φιλόσοφος Ευμένης Β΄ Σωτήρ, βασιλιάς της Περγάμου Βίων ο Βορυσθενίτης, φιλόσοφος Θεόφραστος, φιλόσοφος Θεμίστιος, δάσκαλος - φιλόσοφος</p> <p>Βιβλιοθήκες Εισαγωγικό κείμενο για "Βιβλιοθήκες"</p> <p>Αρχιτεκτονική Το Λύκειο του Αριστοτέλη Η αθηναϊκή βιβλιοθήκη του Αδριανού</p>
Άδεια χρήσης:	In Copyright (InC)
Δικαιώματα:	Το σύνολο του περιεχομένου του παρόντος διαδικτυακού τόπου αποτελεί πρωτότυπη επιστημονική εργασία του Κ. Σπ. Στάικου και των συνεργατών του. Το εικαστικό υλικό προέρχεται από την προσωπική συλλογή του Κ. Σπ. Στάικου και ο ίδιος είναι κάτοχος των σχετικών δικαιωμάτων που απαιτούνται για τη δημόσια προβολή και διάθεσή του.
Αναγνωριστικό:	264 375
Εμφανίζεται στις συλλογές:	Αρχιτεκτονική

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ Κ.ΣΠ. ΣΤΑΪΚΟΥ

Ο ιστότοπος *Περί Βιβλιοθηκών* έχει σκοπό να παρουσιάσει, με τη μορφή μιας πολυδύναμης εγκυκλοπαίδειας, την ιστορία και το περιεχόμενο των βιβλιοθηκών που συγκροτήθηκαν από την αρχαιότητα, σε πολιτισμούς, όπως των Σουμέριων και των Ασσύριων, οι οποίοι ταξινόμησαν τη γραπτή τους παράδοση σε αρχειοφυλάκια, έως σήμερα. Το τεράστιο αυτό υλικό επιδιώκουμε να καταστεί προσβάσιμο στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα, στα σχολικά κέντρα αλλά και στο ευρύτερο κοινό. Τα κείμενα συμπληρώνονται από πλούσιο εικαστικό υλικό (μικρογραφίες χειρογράφων, ξυλογραφίες, χαλκογραφίες, λιθογραφίες, ζωγραφικά έργα, αναπαραστάσεις και φωτογραφικές απεικονίσεις γλυπτών και αρχιτεκτονικών έργων κ.λπ.). Παράλληλα, σειρές λημμάτων αναφέρονται στην αρχιτεκτονική εξέλιξη των χώρων που φιλοξενούσαν παντός είδους αρχεία και βιβλιοθήκες.

Ο Μέγας
Αλέξανδρος
διαφυλάσσει
τα έργα του
Ομήρου,
πιθανότατα
το αντίγραφο
που το είχε
σχολιάσει ο ίδιος
ο Αριστοτέλης.
Σχέδιο του
Marcantonio
Raimondi.

Η δημιουργία του ιστότοπου αποτελεί φυσική συνέχεια και συνέπεια της πολύχρονης ενασχόλησής μου με την αρχιτεκτονική, την ιστορία και το περιεχόμενο των βιβλιοθηκών. Χαρακτηριστικά δείγματα είναι η αναμόρφωση του εσωτερικού χώρου της Βιβλιοθήκης της Μονής Αγίου Ιωάννου Θεολόγου στην Πάτμο, της Βιβλιοθήκης του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, της Βιβλιοθήκης των Αρσακείων Σχολείων και της Βιβλιοθήκης «Δημήτριος Πουρνάρας» της ΕΣΗΕΑ.

Ξεχωριστό κεφάλαιο στην πορεία μου είναι η έρευνά μου πάνω στην ιστορία του ελληνικού κυρίως βιβλίου, από τα πρώτα του βήματα προ του 1500. Την ξεκίνησα το 1975, με αφορμή τον επερχόμενο εορτασμό των 500 χρόνων (1476–1976) από την έκδοση του πρώτου ελληνικού βιβλίου και το αρχικό αποτέλεσμα ήταν η έκδοση του μεγάλου βιβλίου *Χάρτα της Ελληνικής Τυπογραφίας* (ελληνική έκδοση 1989, αγγλική 1998).

Παράλληλα έως το 2001 ασχολήθηκα με την οργάνωση 15 εκθέσεων ελληνικού βιβλίου στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, εκδίδοντας εμπεριστατωμένους καταλόγους σε συνεργασία με τον καθηγητή Μανούσο Μανούσακα. Μερικούς από αυτούς τους χρησιμοποιούν ακόμη οι ερευνητές: *Θησαυροί της Εθνικής Βιβλιοθήκης* (1999), *Πεντακόσια χρόνια έντυπης παράδοσης του Νέου Ελληνισμού 1499–1999* (Βουλή των Ελλήνων, 2000), *The Publishing Centres of the Greeks* (2001· η έκθεση είχε γίνει στη Φραγκφούρτη). Ιδιαίτερη απήχηση είχε το διεθνές συνέδριο με τίτλο *Το έντυπο ελληνικό βιβλίο, 15ος–19ος αιώνας*, που συνδιοργάνωσα με τον Τριαντάφυλλο Σκλαβενίτη στους Δελφούς το 2001, συνεκδίδοντας τα πρακτικά του σε ογκώδη τόμο το 2004.

Κατά τις δύο πρώτες δεκαετίες του 21ου αιώνα ολοκλήρωσα την έρευνα, τη συγγραφή και την έκδοση του πεντάτομου έργου *Η Ιστορία της Βιβλιοθήκης στον Δυτικό Πολιτισμό* (2002–2012), που κυκλοφόρησε στα ελληνικά και τα αγγλικά. Το έργο μεταφράζεται τώρα και στα κινέζικα. Στο πλαίσιο των αρχιτεκτονικών μου αναζητήσεων για τη σχεδιαστική τυπολογία των χώρων που από την αρχαιότητα θησαύριζαν κάθε μορφής λογοτεχνικά κείμενα, συνέγραψα το πόνημα *Η Αρχιτεκτονική της Βιβλιοθήκης* που εκδόθηκε το 2016. Η έκδοση αυτή παρουσιάστηκε μαζί με πλούσιο σχετικό εκθεσιακό υλικό στο Μουσείο Μπενάκη.

Τελευταία, εκδόθηκε ένας συλλογικός τόμος για την Κοβεντάρειο Δημοτική Βιβλιοθήκη Κοζάνης (2018) σε συνεργασία με τον Τριαντάφυλλο Σκλαβενίτη, επ' ευκαιρία της μετεγκατάστασής της σε ένα σύγχρονο κτίριο, άριστα σχεδιασμένο από τον καθηγητή Πάνο Τζώνο και με μουσειολογικό προθάλαμο στη βιβλιοθήκη που τον επιμελήθηκε η καθηγήτρια Ματούλα Σκαλτσά. Από το 2017 ασχολήθηκα παράλληλα με τη σύνταξη του έργου *Η πνευματική πορεία του Γένους με όχημα το χειρόγραφο και το έντυπο βιβλίο, από τον 13ο αιώνα έως το 1821* (2017, 2018, 2019), το οποίο θα ολοκληρωθεί με την κυκλοφορία του τέταρτου τόμου το 2021.

Η έρευνα, η συγγραφή και η έκδοση όλων αυτών των βιβλίων, καθώς και η μελέτη, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση των παράλληλων συναφών δράσεων οδήγησαν στη συγκέντρωση τεράστιου πλήθους τεκμηριωμένων πληροφοριών και εικόνων για το βιβλίο, τις βιβλιοθήκες, τις αναγνώσεις και τις συγγραφές, σε πολλούς λαούς και πολιτισμούς και σε διάφορες γλώσσες. Θεώρησα ότι όλο αυτό το υλικό θα μπορούσε να συμπληρωθεί με στοχευμένη και σχεδιασμένη έρευνα, τεκμηρίωση και επεξεργασία των δεδομένων ώστε να πάρει τη μορφή εγκυκλοπαίδειας, η οποία μόνο ηλεκτρονικά θα μπορούσε να γίνει προσιτή στο παγκόσμιο κοινό και να έχει τη δυνατότητα να αναθεωρείται και να συμπληρώνεται. Έτσι, ως πρώτο δοκιμαστικό βήμα προχώρησα στη δημιουργία του ιστότοπου *Περί Βιβλιοθηκών*.

Σε συνάρτηση με τις αγγλικές (και όχι μόνο) μεταφράσεις των συγγραμμάτων μου, θεώρησα ότι αυτή η γνώση πρέπει να βρει στέγη διαχρονική. Τον Σεπτέμβριο του 2019 συμβουλευτήκα τον τότε Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, κ. Προκόπη Παυλόπουλο, και του εξέφρασα την πρόθεσή μου ο ιστότοπος αυτός να αποτελέσει προσφορά της χώρας μας στην παγκόσμια κοινότητα, έχοντας κατά νου τους αρχαίους Έλληνες που υπήρξαν πρωτοπόροι στη διάδοση της σκέψης και της επιστημονικής γνώσης μέσα από το χειρόγραφο βιβλίο. Συμμερίστηκε πλήρως την ιδέα μου αυτή και με παρέπεμψε στον υπουργό Ψηφιακής Διακυβέρνησης κ. Κυριάκο Πιερρακάκη, ο οποίος συμφώνησε και βρήκε εξαιρετική την πρόταση. Ήταν μάλιστα απόλυτα θετικός όταν του πρότεινα να συνεργαστώ για την πραγμάτωση του οράματος αυτού με την δρ Εύη Σαχίνη και το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ), τον πλέον αρμόδιο θεσμό για την ανάπτυξη της τεχνολογικής υποδομής, την οργάνωση και τον εμπλουτισμό των δεδομένων, καθώς και για τη διάχυση της συσσωρευμένης γνώσης στην παγκόσμια κοινότητα.

Η μόνιμη συνεργασία που έχω με τον εκδοτικό οίκο Oak Knoll Press στο Ντέλαγουερ, τον σημαντικότερο στον κόσμο της ιστορίας του βιβλίου και των βιβλιοθηκών, και ο οποίος διετέλεσε εκπρόσωπος στην αμερικανική ήπειρο των εκδόσεων της Βρετανικής Βιβλιοθήκης και του ολλανδικού οίκου Hes & De Graaf (σήμερα Brill), μας έδωσε τη δυνατότητα να φτάσουν τα βιβλία μας σε παντός είδους βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία ανά τον κόσμο. Τα ιδρύματα και καταστήματα αυτά, τα οποία ξεπερνούν σε αριθμό τις 250.000, ενημερώνονται τακτικά για την εκδοτική μας δραστηριότητα.

Εσωτερικό της Βοδληϊανής Βιβλιοθήκης. Χαρακτικό του Joseph Constantine Stadler, βασισμένο σε πίνακα του Augustus Charles Pugin. Από την έκδοση: R. Ackermann, A History of the University of Oxford, Λονδίνο 1814.

ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Γενικός συντονισμός:

Κωνσταντίνος Σπ. Στάικος, αρχιτέκτων, ιστορικός του βιβλίου
Εύη Σαχίνη, Διευθύντρια ΕΚΤ

Σύμβουλος περιεχομένου:

Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, ιστορικός,
Ομότιμος Διευθυντής Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Ερευνητής και συντάκτης κειμένων:

Δημήτρης Σκλαβενίτης, δρ Ιστορίας

Συντονίστρια δράσης, υπεύθυνη επικοινωνίας:

Νάσια Αλεβίζου

Επιμέλεια οργάνωσης και τεκμηρίωσης περιεχομένου:

Κατερίνα Μπάρτζη, Παρασκευάς Καμάτσος

Ανάπτυξη πληροφοριακής υποδομής:

Κωστής Αλεξανδρής, Κώστας Σταμάτης,
Βαγγέλης Θεοδωρακόπουλος

Εικαστικός σχεδιασμός:

Έφη Ζέρβα, Δήμητρα Πελεκάνου

Εικονογραφικό και φωτογραφικό υλικό:

Δέσποινα Τυχάλα, Γιάννης Βουλγαράκης

Μετάφραση κειμένων στα αγγλικά:

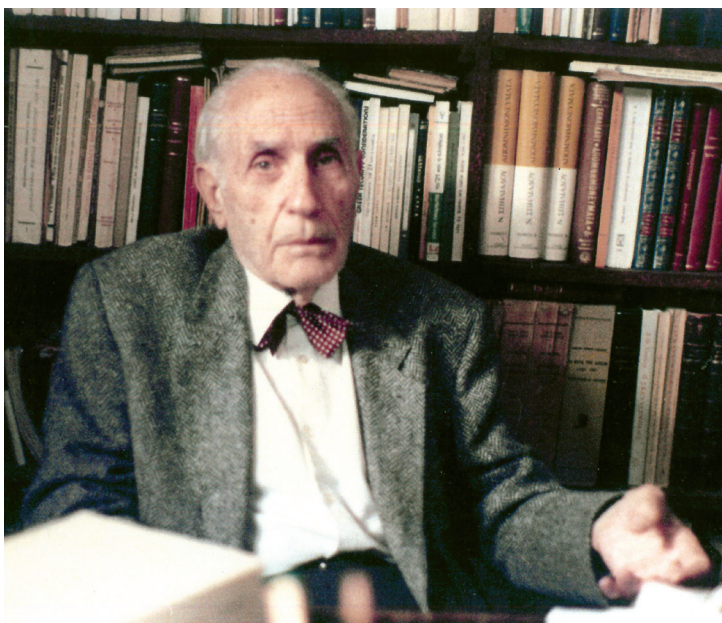
Κατερίνα Σπάθη, Μενέλαος Κυπαρίσσης

Δράσεις επικοινωνίας:

Μαργαρίτης Προέδρου, Παναγιώτης Φραντζής

Για τη συνδρομή τους, ευχαριστίες οφείλονται στις
Αναστασία Καραστάθη, Λίλιαν Τζανέτου, Ελένη Μαυροειδή,
Έλενα Λαγούδη και Trudy Missia.

Στη σελίδα 22: Επάνω, η πρόσοψη της κατοικίας του Ιωάννου Θεολόγη, η οποία ανεγέρθηκε το 1928 στο οικοπέδο όπου ήταν χτισμένη η κατοικία του Ιωάννου Π. Κοκκώνη (1795–1864), διευθυντή Διδασκαλείου επί Όθωνα. Εκεί έζησε η οικογένεια Ελένης Θεολόγη και Κωνσταντίνου Θ. Δημαρά, όπου βρισκόταν επίσης το γραφείο και η βιβλιοθήκη του. Τώρα αποτελεί έδρα του αρχείου Περί Βιβλιοθηκών. Κάτω: Άποψη του χώρου υποδοχής.

Στη σελίδα 23, επάνω: Χώρος εργασίας. Κάτω: Ο Κ. Θ. Δημαράς (1904–1992) στο γραφείο του.

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου (ΕΚΤ) λειτουργεί ως αναπτυξιακός οργανισμός δημοσίου συμφέροντος. Εποπτεύεται από το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και αναπτύσσει σύγχρονες υποδομές που ενισχύουν τη γνώση και τη μετάβαση σε μια ψηφιακή κοινωνία και οικονομία.

Πρωταρχική του αποστολή είναι η συσσώρευση, τεκμηρίωση, διατήρηση και διάχυση επιστημονικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Επικεντρώνεται στην ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για βιβλιοθήκες και οργανισμούς πληροφόρησης, και στην απλούστευση της διαδικασίας κυκλοφορίας της νέας γνώσης. Λειτουργεί πρότυπες πύλες συσσώρευσης περιεχομένου και, σε συνεργασία με έγκριτους φορείς, αναδεικνύει, εμπλουτίζει, διασυνδέει και προσφέρει στην κοινωνία τον επιστημονικό και πολιτιστικό πλούτο που έχει παραχθεί και συνεχίζει να παράγεται στον τόπο μας.

Ο οργανισμός συνδέεται από την ίδρυσή του με την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα. Υποστηρίζει την πρόσβαση σε χρηματοδότηση και τη σταδιοδρομία Ελλήνων ερευνητών, ενώ με στοχευμένες ενέργειες προωθεί τον καινοτομικό μετασχηματισμό δημόσιων φορέων και επιχειρήσεων. Καταγράφει το επιστημονικό δυναμικό της χώρας και αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δράσεις για τη μεταφορά γνώσης και την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών, δίνοντας έμφαση σε κρίσιμους τομείς όπως η εκπαίδευση, η δημόσια διοίκηση, το ερευνητικό δυναμικό.

Βασίζεται στη συνδυασμένη ευφυΐα ανθρώπου και δεδομένων και λειτουργεί ως ένα «επιτελείο που αξιοποιεί δεδομένα και γνώση», απο-

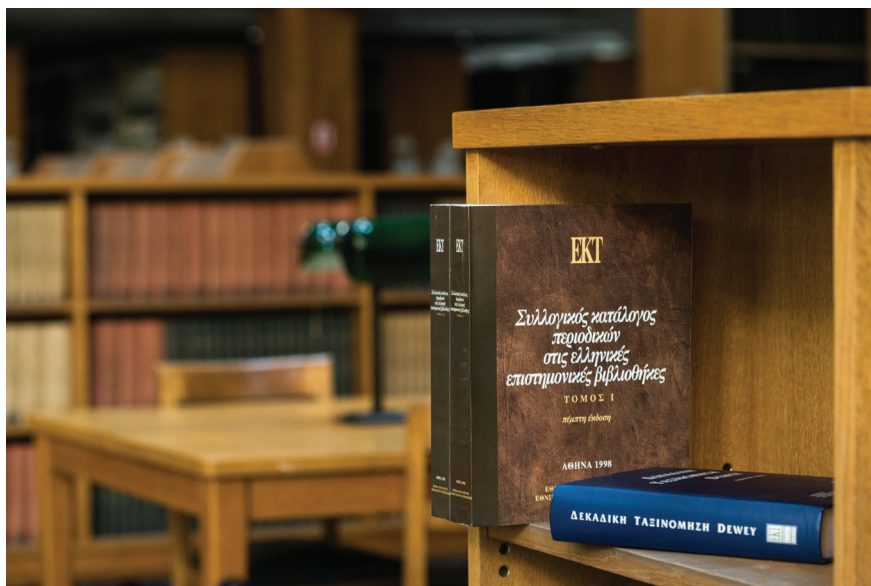
τελώντας τον πιο αξιόπιστο πάροχο στοιχείων για τον σχεδιασμό αποτελεσματικών δημόσιων πολιτικών στους τομείς της έρευνας, της τεχνολογίας και της ανάπτυξης. Συστηματικά, ως Εθνική Αρχή του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος, διεξάγει στατιστικές έρευνες και παράγει δείκτες για το σύστημα καινοτομίας της χώρας. Αλληλεπιδρά και δημιουργεί συνέργειες με σημαντικούς οργανισμούς, και τροφοδοτεί με τεχνογνωσία το δημόσιο σύστημα σχεδιασμού και αποτίμησης πολιτικών.

Ακολουθεί και προωθεί τις αρχές της ανοικτής επιστήμης και της ανοικτής πρόσβασης, παρακολουθεί τις εξελίξεις στον τομέα της δραστηριότητάς του και παρεμβαίνει στον δημόσιο διάλογο με τετραμηνιαίο περιοδικό.

ΕΚΤ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Το ΕΚΤ συνδέεται οργανικά με τον θεσμό των βιβλιοθηκών από την ίδρυσή του. Το 1983 αποτυπώνεται σε νόμο του κράτους ο θεσμικός του ρόλος, σύμφωνα με τον οποίο αναλαμβάνει να παρέχει στις βιβλιοθήκες «αυτοματισμό, νέες τεχνολογίες, πρόσβαση και διασύνδεση με τράπεζες επιστημονικών και τεχνολογικών πληροφοριών, εσωτερικού και εξωτερικού, μέσω καταλλήλων εθνικών και διεθνών δικτύων».

Εκείνη την περίοδο, η δημιουργία δικτύων ήταν στο επίκεντρο, με στόχο τη μετάβαση της χώρας από την οργάνωση σε τοπικό επίπεδο, στην οργάνωση σε εθνικό επίπεδο. Το ΕΚΤ ανέπτυξε τεχνολογικές υποδομές

και παρέχει υπηρεσίες που έβγαλαν τις βιβλιοθήκες από την απομόνωσή τους και διευκόλυναν τους χρήστες και τους επιστήμονες πληροφόρησης.

Η δημιουργία του Εθνικού Συλλογικού Καταλόγου των Επιστημονικών Περιοδικών (ΕΣΚΕΠ) σηματοδοτεί την πρώτη εκσυγχρονιστική τομή. Ο ΕΣΚΕΠ συντάσσεται το 1983 και από τότε ανανεώνεται συνεχώς. Είναι η πρώτη online βάση δεδομένων που δημιουργεί το ΕΚΤ και αλλάζει δραστικά τον τρόπο που ενημερώνονται οι επιστήμονες, καθώς οι κατάλογοι των βιβλιοθηκών είναι πλέον διασυνδεδεμένοι μεταξύ τους.

Τη δεκαετία του '90 ο ΕΣΚΕΠ συμπληρώνεται με το σύστημα διαδανεισμού βιβλιοθηκών που αναπτύσσεται πλήρως από το ΕΚΤ για τη διευκόλυνση της διακίνησης δημοσιευμάτων μεταξύ των βιβλιοθηκών προκειμένου να εξυπηρετήσουν το κοινό τους. Ακολουθεί το Εθνικό Δίκτυο Επιστημονικών & Τεχνολογικών Βιβλιοθηκών (ΕΔΕΤΒ). Πρόκειται για έναν πυρήνα 250 βιβλιοθηκών που συνεργάζονται για να ικανοποιήσουν τις online παραγγελίες αντιγράφων από άρθρα περιοδικών των συλλογών τους. Σημαντική επίσης παρέμβαση συνιστά η ανάπτυξη του περιβάλλοντος «η Αργώ» όπου διατίθενται ανοικτές βιβλιογραφικές πηγές που διευκολύνουν το προσωπικό των βιβλιοθηκών στην καταλογράφηση.

Δεύτερος σημαντικός σταθμός είναι η πρώτη έκδοση του λογισμικού Αυτοματοποίησης Βιβλιοθηκών ΑΒΕΚΤ, το οποίο αναπτύσσεται αποκλειστικά από το ΕΚΤ. Το ΑΒΕΚΤ, που διατίθεται από το 1987,

φέρνει τον αναγκαίο τεχνολογικό εκσυγχρονισμό στον χώρο των οργανισμών πληροφόρησης. Βασισμένο σε διεθνή πρότυπα, αποτελεί ένα εύχρηστο εργαλείο στα χέρια των επιστημόνων πληροφόρησης. Το ΕΚΤ αναπτύσσει συνεχώς βελτιωμένες εκδόσεις του ΑΒΕΚΤ και παρέχει εκπαίδευση και πλήρη υποστήριξη σε αυτούς που το χρησιμοποιούν. Διάφορες εκδόσεις του έχουν χρησιμοποιηθεί σε περισσότερες από 2.500 δημόσιες και ιδιωτικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Η έκδοση του Δεκαδικού Ταξινομικού Συστήματος DEWEY στα ελληνικά, εργασία χρόνων, ο Θησαυρός Ελληνικών Όρων (γενικής και ιατρικής ορολογίας), η συνεργασία με τη BIBLIONET, και ιδιαίτερα η συνεχής υποστήριξη και εκπαίδευση του προσωπικού τους, απλοποιούν διαδικασίες και συμβάλλουν στην ανάπτυξη κουλτούρας τεκμηρίωσης του παραγόμενου επιστημονικού και πολιτιστικού περιεχομένου και στην καθιέρωση της χρήσης διεθνών προτύπων στις βιβλιοθήκες της χώρας.

Παραμένοντας σταθερό στη στρατηγική του τοποθέτηση, το ΕΚΤ κινεί τη διαδικασία ψηφιακού μετασχηματισμού των βιβλιοθηκών. Το 2017 θέτει σε παραγωγική λειτουργία την υπηρεσία νέφους openABEKT, που αντικαθιστά το ιστορικό λογισμικό ΑΒΕΚΤ, στη δημιουργία και διαχείριση βιβλιογραφικού περιεχομένου και λειτουργιών διαχείρισης συλλογών και κυκλοφορίας υλικού.

Το openABEKT ενσωματώνει την τεχνογνωσία του ΕΚΤ και την εμπειρία του από την αλληλεπίδραση με το δίκτυο των συνεργαζόμενων βιβλιοθηκών για περισσότερα από τριάντα χρόνια. Διατίθεται σε έναν μεγάλο αριθμό βιβλιοθηκών στην Ελλάδα και το εξωτερικό, που σήμερα ξεπερνούν τις 200.

Η υπηρεσία προσφέρει στην κοινότητα των βιβλιοθηκών και στο οικοσύστημα των επιστημονικών και πολιτιστικών φορέων τη δυνατότητα να οργανώσουν ψηφιακά τον κατάλογο και τις υπηρεσίες τους προς το κοινό τους, καθώς και να επικοινωνούν μεταξύ τους ανταλλάσσοντας δεδομένα και υπηρεσίες. Συγχρόνως, προσφέρει ένα φιλικό περιβάλλον εργασίας ακόμα και για το μη εξειδικευμένο προσωπικό τους, ενώ ανταποκρίνεται πλήρως στις αυξανόμενες ανάγκες του κοινού για σύγχρονες διαδικτυακές υπηρεσίες. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας και του lockdown, επέτρεψε την απρόσκοπτη λειτουργία των βιβλιοθηκών, τόσο ως περιβάλλον εργασίας, όσο και ως προς τις παρεχόμενες προς το κοινό υπηρεσίες.

Αν κοιτάξει κανείς πίσω στον χρόνο, θα θυμηθεί την αναζήτηση στον κατάλογο μιας βιβλιοθήκης με καρτελάκια. Σήμερα, οποιοσδήποτε μπορεί από οπουδήποτε να αναζητήσει περιεχόμενο σε συνδεδεμένες βιβλιοθήκες μέσα από τον Ενιαίο Κατάλογο openABEKT (catalogue.openabekt.gr).

Η τεχνολογική υποδομή και ο Ενιαίος Κατάλογος openABEKT ενισχύονται με νέες λειτουργίες και χαρακτηριστικά, με στόχο τη συνεχή αναβάθμιση του περιεχομένου των βιβλιοθηκών και την παραγωγή πρότυπων καταλόγων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δεσμοί συνεργασίας και επικοινωνίας των βιβλιοθηκών με το ΕΚΤ εκτείνονται πέρα από την παροχή του τεχνολογικού περιβάλλοντος. Διευρύνονται στο πεδίο της προβολής και ανάδειξης του έργου τους, και βασίζονται στη συναντίληψη για τον ρόλο τους. Το ΕΚΤ επενδύει στην εγγενή αξία των βιβλιοθηκών ως ένα δυναμικό κοινωνικό και οικονομικό κεφάλαιο, με διαχρονική συμβολή στην ιστορική εξέλιξη της επιστήμης και του πολιτισμού.

Μέσα από τη συνεργασία με το ΕΚΤ, οι βιβλιοθήκες έγιναν πιο εξωστρεφείς, οργάνωσαν και άνοιξαν τις συλλογές τους στο κοινό, και διαμόρφωσαν τον πυρήνα για τη σύγχρονη λειτουργία τους. Αξιοποιώντας τις τεχνολογικές υποδομές και τις παρεχόμενες από το ΕΚΤ

υπηρεσίες, στράφηκαν στις τοπικές κοινωνίες, δημιούργησαν δίκτυα επικοινωνίας και αλληλοτροφοδότησης. Η κατάκτηση επιστημονικής συναντίληψης, η επικοινωνία, η δικτύωση και η συνεργασία ήταν από τη δεκαετία του 1980 το ζητούμενο. Από την ανάπτυξη της αντίστοιχης κουλτούρας θα καθοριστεί αν ο θεσμός θα προχωρήσει με άλματα στην ψηφιακή εποχή.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΤ ΜΕ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΟΥ Κ.ΣΠ. ΣΤΑΪΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΤΟΠΟΥ *ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ*

Ο ρόλος και οι αξίες του ΕΚΤ, καθώς και η καταλυτική παρέμβασή του για την ενίσχυση του θεσμού των βιβλιοθηκών, συγκλίνουν απόλυτα με το επιστημονικό και ιστορικό περιεχόμενο της έρευνας του Κ.Σπ. Στάικου. Ακόμα περισσότερο, προκύπτει ως κοινός τόπος ένα θεμελιακό εποπτικό εγχείρημα για την ανάδειξη των αιτιολογικών διασυνδέσεων ανάμεσα στα πρόσωπα, τις ιδέες και τους πολιτισμούς, με φορέα και μέσο τον θεσμό της βιβλιοθήκης και το βιβλίο.

Στο πλαίσιο της συνεργασίας με την ομάδα εργασίας του Κ.Σπ. Στάικου, το ΕΚΤ προχωρά στις απαραίτητες ενέργειες για την ανάπτυξη τεχνολογικής υποδομής για την υποδοχή και διάθεση ψηφιακού

περιεχομένου ειδικής θεματικής αναφοράς για την ιστορία των βιβλιοθηκών και των φυσικών προσώπων, πνευματικών ιδεών και υλικών συστατικών της δημιουργίας και λειτουργίας τους ανά τους αιώνες.

Πυρήνας της υλοποίησης του παρόντος είναι ο αναβαθμισμένος ιστότοπος *Περί Βιβλιοθηκών*, στον οποίον ενσωματώνεται ένα μεγάλο τμήμα του διαθέσιμου υλικού της συλλογής του Κ.Σπ. Στάικου, που αφορά, όχι μόνο την ιστορία του θεσμού της βιβλιοθήκης, αλλά και την περιγραφή σπουδαιών βιβλιοθηκών σε όλο τον κόσμο, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, την αρχιτεκτονική εξέλιξη του χώρου και το χρονικό οργάνωσης ιδιωτικών συλλογών βιβλίων.

Το συγγραφικό αυτό υλικό πλαισιώνεται με πλούσια εικονογράφηση (χαρακτικά, μικρογραφίες, σχέδια, φωτογραφίες και σελίδες τίτλου παλαιών εκδόσεων), όπως και βιβλιογραφία που αφορά όλα τα ιστορικά γεγονότα και τις λημματικές περιγραφές που αναφέρονται από πληθώρα ατόμων της επιστημονικής κοινότητας.

Το ΕΚΤ, ως θεσμικός φορέας συλλογής, τεκμηρίωσης, διατήρησης και διάχυσης επιστημονικού και πολιτιστικού περιεχομένου, μελετά και αναβαθμίζει το υπάρχον περιεχόμενο ως προς τη δομή των περιγραφικών δεδομένων, τη διάρθρωσή του σε συλλογές και εφαρμόζει τις ενδειγμένες καλές πρακτικές για τη συγκροτημένη και μεθοδολογικά άρτια παραγωγή νέου περιεχομένου, ώστε να ενσωματώνονται σύγχρονα βιβλιοθηκονομικά πρότυπα και μοντέλα αναπαράστασης πληροφορίας στον αναβαθμισμένο ιστότοπο.

Παράλληλα, προχωρά στην ανάλυση και προσδιορισμό των λειτουργικών και συστημικών απαιτήσεων για την ανάπτυξη υποδομής ψηφιακού περιεχομένου για την ένταξη και διάθεση του υπάρχοντος και του προοδευτικά παραγόμενου υλικού. Οι λειτουργίες της υποδομής ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες της επιστημονικής επιμέλειας και ερευνητικής μεθοδολογίας δημιουργίας λημμάτων, τις συνεπικουρούν και αξιοποιούν τη σημασιολογική πληροφορία που ενσωματώνεται στο περιεχόμενο για την ανάπτυξη υπηρεσιών προς το κοινό των βιβλιοθηκών.

Η αρχιτεκτονική της υποδομής εξασφαλίζει την επεκτασιμότητά της και την ενσωμάτωση νέων λειτουργιών και υπηρεσιών που μελλοντικά θα απαιτηθούν. Ο αναβαθμισμένος ιστότοπος απευθύνεται σε ειδικό και γενικό κοινό και παρέχει προηγμένες δυνατότητες προβολής και ανακάλυψης περιεχομένου, υποστηρίζει την πολυγλωσσικότητα, τη διασύνδεση

δεδομένων με εξωτερικές πηγές και λεξιλόγια, μοναδικούς προσδιοριστές πληροφοριακών πόρων. Θα αποτυπώνει την πνευματική και γνωστική πορεία του ανθρώπου, μέσα από το χειρόγραφο και έντυπο βιβλίο, αναδεικνύοντας τη διαπολιτισμική του διάσταση, με την προοπτική να καλύψει χρονικά και γεωγραφικά τις βιβλιοθήκες σε παγκόσμια κλίμακα.

Προσδοκώμενο αποτέλεσμα της συνεργασίας είναι η δημιουργία ενός ψηφιακού περιβάλλοντος που θα αποτελέσει μέρος των υποδομών περιεχομένου που αναπτύσσει και διαθέτει το ΕΚΤ. Το σύνολο του περιεχομένου που θα διατεθεί από τον ιστότοπο θα συνοδεύεται από τις κατάλληλες άδειες χρήσης και από την προσηκούμενη αναφορά περί δήλωσης πνευματικών δικαιωμάτων.

Μέσω των συνεργαζόμενων δικτύων το ΕΚΤ θα προωθήσει επικοινωνιακά τα αποτελέσματα της συνεργασίας σε όλο τον κόσμο του βιβλίου, και σε διάφορες γλώσσες –πέρα από τα αγγλικά, και θα αναδειχθούν οι πολύπλευρες επιστημονικές και πολιτιστικές προεκτάσεις τους, τα οφέλη για την κοινότητα και τον εθνικό χαρακτήρα του εγχειρήματος, ως προς τη διάχυση εννοιών, θεσμών και αξιών του ελληνικού πολιτισμού στον κόσμο και τις αλληλεπιδράσεις με άλλους πολιτισμούς.

Συγκροτείται, λοιπόν, ένα αφήγημα που προβάλλει την ιστορική πορεία των βιβλιοθηκών και του κόσμου τους και παράλληλα προσδιορίζει το αξιακό ανθρωπιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία των σύγχρονων βιβλιοθηκών ως οργανισμών δημοσίου συμφέροντος, με αντίκτυπο στην ανάπτυξη των επιστημών και της οικονομίας, στη λειτουργία της δημοκρατίας και τη διαμόρφωση του πολιτισμικού υποδείγματος.

ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με την ανάπτυξη της υποδομής, την τεκμηριωτική επιμέλεια του περιεχομένου και την περαιτέρω επέκταση της επιστημονικής έρευνας στον χώρο και τον χρόνο, η ελληνική και παγκόσμια κοινότητα θα αποκτήσει ένα μοναδικό γνωσιακό περιβάλλον για τις βιβλιοθήκες και το βιβλίο, αλλά επί της ουσίας για την ιστορία των ιδεών, τη φιλοσοφία, και την επιστήμη, τη γνώση εν γένει.

Η λημματογράφηση των προσώπων, των βιβλιοθηκών και των αρχιτεκτονικών τους στοιχείων αποτελούν τα δομικά στοιχεία για τη συγκρό-

τηση ενός επιστημολογικού αφηγήματος για τους διαχρονικούς μηχανισμούς δημιουργίας και μετάδοσης της γνώσης και του καταλυτικού της ρόλου στη διαμόρφωση της ιστορικής πορείας του πολιτισμού. Ακόμη, αναδεικνύεται ο ρόλος των πολιτικών γεγονότων, θρησκευτικών πεποιθήσεων και κοινωνικών πρακτικών που επηρέασαν και επηρεάστηκαν από τις βιβλιοθήκες και τις κοινότητες των δημιουργών της γνώσης.

Το κοινό θα έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις βιβλιοθήκες, την ιστορική τους ταυτότητα αλλά και τη σύγχρονη δράση τους, όταν υπάρξει, καθώς το περιεχόμενο θα επικαιροποιείται σε συνεχή βάση. Θα αναδειχθεί η συνεισφορά του ελληνικού πολιτισμού στη δημιουργία των εννοιών και αξιών που διαμόρφωσαν τη σκέψη και την επιστήμη στον αρχαίο και τον σύγχρονο κόσμο.

Οι ίδιες οι βιβλιοθήκες θα διαθέτουν έναν κόμβο προβολής και παρουσίας σε ένα συγκεκριμένο περιβάλλον που τέμνει ιστορικά και επιστημονικά τον θεσμό των βιβλιοθηκών και το αποτύπωμά του στην ανθρωπότητα.

Οι κοινότητες των ερευνητών θα αποκτήσουν μία πηγή πρωτογενούς έρευνας και πληροφόρησης για τις βιβλιοθήκες στην ολότητα της διάστασής τους, που θα συμβάλλει στη διάχυση και την παραγωγή γνώσης τόσο σε ακαδημαϊκό, επιστημονικό επίπεδο όσο και στη χρήση αυτής της γνώσης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Για το ίδιο το περιεχόμενο και την έρευνα, η αξία τους θα αναβαθμιστεί τεχνολογικά, επιμελητικά και τεκμηριωτικά από την υλοποίηση της συνεργασίας. Η προβολή του θα συντελέσει στην κινητοποίηση των φορέων (βιβλιοθήκες, οργανισμοί πολιτισμού, μουσεία, κ.λπ.), με προσδοκώμενο αποτέλεσμα τη συνεισφορά νέου υλικού αλλά και την περαιτέρω χρήση και αξιοποίηση από τις κοινότητες χρηστών. Παράλληλα, θα συμβάλλει στη δημιουργία μίας ερευνητικής κοινότητας ανά τον κόσμο που θα τροφοδοτεί την υποδομή με περιεχόμενο και θα αλληλεπιδρά με την επιστημονική ομάδα που θα τη διαχειρίζεται.

Το μέγιστο όφελος για τη χώρα είναι η διατήρηση και ενδυνάμωση ενός μοναδικού ερευνητικού έργου με παγκόσμιο αντίκτυπο στην Ελλάδα και τις δυνατότητες άσκησης πολιτιστικής διπλωματίας από την ελληνική πολιτεία.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Ο εμπλουτισμός του ιστοτόπου «Περί βιβλιοθηκών», με προσθήκη νέων λημμάτων και εικονογραφικού υλικού, θα είναι συνεχής. Στόχος είναι το περιεχόμενο να καλύψει τις βιβλιοθήκες ανά τον κόσμο, επεκτείνοντας την καταγραφή τους στην Ανατολή και κυρίως στην Κίνα, και να συνοδευτεί από την υιοθέτηση της κινεζικής ως μία από τις γλώσσες παρουσίασης του περιεχομένου.

Η αύξηση του περιεχομένου, με την αναφορά και τις επιδράσεις του σε διαφορετικούς λαούς και πολιτισμούς, δηλαδή η προσέγγιση της οικουμενικότητας ως θεμελιώδους αξίας, είναι ένας στρατηγικός στόχος και οδηγός για την εξέλιξη της υποδομής.

Παράλληλα, η δημιουργία μιας κοινότητας συνεργαζόμενων φορέων και φυσικών προσώπων με σκοπό την ανάδειξη του πλούτου που κρύβεται στις υπάρχουσες ιδιωτικές και δημόσιες βιβλιοθήκες της χώρας, βρίσκεται στην αιχμή του προγράμματος της ομάδας εργασίας.

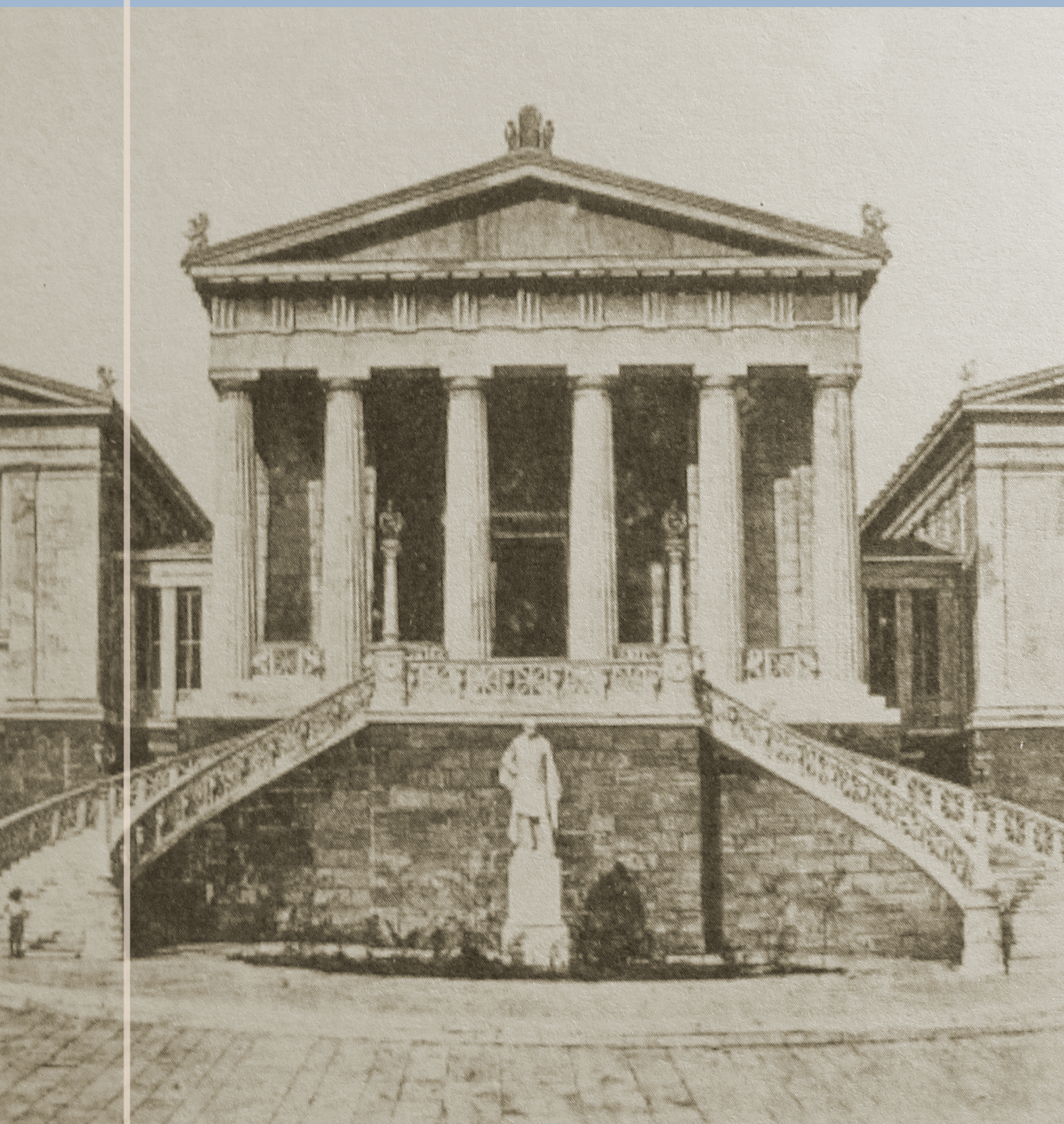
Η οριζόντια και ανεμπόδιστη επικοινωνία των ανθρώπων των βιβλιοθηκών που λειτουργούν σήμερα στη χώρα, η διαμόρφωση ενός δικτύου ανταλλαγής πληροφορίας και γνώσης και η συλλογή και προβολή βέλτιστων πρακτικών ανά την Ελλάδα για την ανάδειξη συλλογών άγνωστων στο ευρύ κοινό, πολύ συχνά και στους ειδικούς, αποτελούν στόχους και σημαντικές προκλήσεις για το άμεσο μέλλον.

Για το ΕΚΤ η συνεργασία έχει ευρύτερη σημασία, καθώς σηματοδοτεί μια τεχνολογική και επιχειρησιακή αναβάθμιση, μέσω της πορείας κατάκτησης μιας σύγχρονης μεθοδολογίας οργάνωσης και τεκμηρίωσης ενός σύνθετου περιεχομένου με εγκυκλοπαιδικό προσανατολισμό, που αποδίδει με εύληπτο τρόπο την αφηγηματική ροή των δημιουργών του.

Μαθαίνοντας από τις κοινότητες χρηστών, από τα ερωτήματα και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν την υποδομή, το ΕΚΤ θα αναπτύξει βελτιωμένες εκδόσεις με νέες λειτουργικότητες, παρακολουθώντας το περιεχόμενο που προστίθεται και εξελίσσοντας το αφήγημα και την ερμηνεία του δημόσιου αυτού ψηφιακού τόπου.

Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος γύρω στο 1900.

ΕΘΝΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Το αναγνωστήριο της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο Βαλλιάνειο Μέγαρο κατά τη δεκαετία του 1990.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η εφεύρεση και εξάπλωση της τυπογραφίας τον 15ο αιώνα βρήκε την Ελλάδα υπό την κατοχή ξένων δυνάμεων, με την παραγωγή των ελληνικών και περί Ελλάδας βιβλίων να πραγματοποιείται στο εξωτερικό. Σταδιακά, τα μοναστήρια που διατηρούσαν στις βιβλιοθήκες τους χειρόγραφα άρχισαν να αποκτούν από δωρεές και από αγορές έντυπα βιβλία, εμπλουτίζοντας τις συλλογές τους. Στους αιώνες της ξένης κυριαρχίας και ιδίως από τα μέσα του 18ου αιώνα, με γρηγορότερους πλέον ρυθμούς στο κλίμα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, και μέχρι τις παραμονές της Επανάστασης του 1821, Έλληνες δάσκαλοι και λόγιοι της διασποράς και του ελλαδικού χώρου είχαν συγκροτήσει δικές τους βιβλιοθήκες, τις οποίες κληροδοτούσαν στις μονές και στα σχολεία του τόπου καταγωγής τους.

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους το 1830 δημιούργησε νέες ανάγκες στην εκπαίδευση. Οι εθνικοί ευεργέτες και οι χορηγοί εκδόσεων βιβλίων έστειλαν μεγάλες ποσότητες αντιτύπων στην ελληνική διοίκηση, η οποία ξεκίνησε τον σχεδιασμό για την ίδρυση βιβλιοθηκών: δημόσια-εθνική στην πρωτεύουσα, δημόσιες στα περιφερειακά κέντρα και σχολικές στα δημοτικά και τα γυμνάσια της χώρας. Στο πλαίσιο αυτού του δικτύου βιβλιοθηκών, μια κεντρική, δημόσια, εθνική βιβλιοθήκη θα ήταν η κεφαλή των επιμέρους (τοπικών, σχολικών, ειδικών κ.λπ.) και υπεύθυνη για την οργάνωση και τον εμπλουτισμό τους. Δημιουργήθηκε έτσι η πεποίθηση και η προσδοκία ότι η κεντρική και οι υπόλοιπες βιβλιοθήκες θα συντελούσαν καίρια στην καλλιέργεια της παιδείας του έθνους και θα βοηθούσαν να τεθούν οι βάσεις για τη δημιουργία ενός σύγχρονου εθνικού κράτους.

Η ίδρυση του Ορφανοτροφείου της Αίγινας, στις 9 Μαρτίου του 1829, από τον κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1776–1831) προέβλεπε εντός του χώρου του τη λειτουργία Αποθήκης για τα βιβλία που είχαν συγκεντρωθεί απ’ όλες τις χορηγίες των Ελλήνων και των φιλελλήνων, πριν και κατά την Επανάσταση. Πρωτεργάτης του Ορφανοτροφείου και πρόεδρος της Επιτροπής του ήταν ο λόγιος και πολιτικός Ανδρέας Μουστοξύδης (1785–1860), ο οποίος, εκτός από τα καθήκοντά του ως πρόεδρος, ήταν υπεύθυνος και για όλα τα ιδρύματα (αλληλοδιδασκτικά σχολεία, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, το Εθνικό Τυπογραφείο κ.ά.) που συστεγάζονταν στον αχανή χώρο των 67 συνολικά στρεμμάτων, στον οποίο εκτείνονταν και οι εγκαταστάσεις του Ορφανοτροφείου.

Δύο χρόνια μετά την ίδρυσή της, η Αποθήκη είχε φτάσει να αριθμεί 1.018 τόμους συγγραμμάτων, εκ των οποίων πολλά σε πολλαπλά αντίτυπα. Σύμφωνα με απόφαση του Μουστοξύδη, το ένα τρίτο από αυτά θα διανεμόνταν σε σχολεία της επικράτειας, το ένα τρίτο θα φυλάσσονταν στον χώρο και το υπόλοιπο θα πωλούνταν με σκοπό την αγορά νέων βιβλίων.

Ο συνεχής εμπλουτισμός της Αποθήκης κατέστησε αναγκαία τη σύνταξη του πρώτου καταλόγου από τον Γεώργιο Γεννάδιο (1786–1854), δάσκαλο στο Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας, ο οποίος κατέγραψε 777 τίτλους, 911 σώματα και 1.866 τόμους. Τα βιβλία αυτά συγκροτούν τον πρώτο πυρήνα της Εθνικής Βιβλιοθήκης, η οποία ιδρύεται στις 15 Μαΐου 1832 στην Αίγινα με επιστάτη τον Γεννάδιο.

Το 1834 η Εθνική Βιβλιοθήκη μεταφέρεται στην Αθήνα, στο Μέγα Λουτρό (λουτρό του Ουλάμπεη ή λουτρό του Σταροπάζαρου) στην περιοχή της Ρωμαϊκής Αγοράς και αργότερα στον ναό της Παναγίας Γοργοπηκού (Άγιος Ελευθέριος, η τότε Μητρόπολη) και στο Μετόχι της Καισαριανής (Άγιος Νικόλαος) στον χώρο της σημερινής Μητρόπολης, με τις συλλογές της να συνεχίζουν να αυξάνονται ραγδαία. Ως προς τον εμπλουτισμό της, όπως όλες οι δημόσιες-εθνικές βιβλιοθήκες, ευεργετήθηκε από τη θέσπιση της «κατά νόμον» κατάθεσης αντιτύπων από κάθε βιβλίο, εφημερίδα και περιοδικό που θα τυπωνόταν στο ελληνικό κράτος, έστω και αν ο νόμος αυτός ποτέ δεν εφαρμόστηκε ικανοποιητικά.

Η λειτουργία ωστόσο της Βιβλιοθήκης παρέμενε στοιχειώδης λόγω της ακαταλληλότητας του χώρου στέγασής της και της ανεπαρκούς κα-

ταλογογράφησης της, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του Γεννάδιου. Ως συνέπεια, η Εθνική Βιβλιοθήκη δεν μπορούσε να υπηρετήσει με επιτυχία τον ιδρυτικό της στόχο, δηλαδή την ανάδειξη της σε κεντρική βιβλιοθήκη που θα ασκούσε τον επιμέρους έλεγχο σ' ένα σύστημα δημοσίων βιβλιοθηκών και θα τις τροφοδοτούσε με βιβλία.

Ένα γεγονός που έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της Εθνικής Βιβλιοθήκης ήταν ο σχηματισμός της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1838, ένα χρόνο μετά την ίδρυση του ακαδημαϊκού ιδρύματος, η οποία, χάρη κυρίως στις προσφορές των Ελλήνων, των φιλελλήνων και των πανεπιστημίων της Ευρώπης, άρχισε κι αυτή να αναπτύσσεται γοργά. Το Πανεπιστήμιο και η Βιβλιοθήκη του στεγάζονταν αρχικά στην κατοικία του αρχιτέκτονα Σταμάτη Κλεάνθη στην Πλάκα, όμως λόγω έλλειψης χώρου μεταφέρθηκαν το 1841 στο Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκεί όπου σήμερα βρίσκεται η «αρχιτεκτονική τριλογία της Αθήνας» (Ακαδημία Αθηνών, Πανεπιστήμιο Αθηνών και Εθνική Βιβλιοθήκη).

Το κτίριο του Πανεπιστημίου, όπου φιλοξενήθηκαν ενωμένες η Εθνική Βιβλιοθήκη και η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου από το 1842 έως το 1903.

Η αύξηση των βιβλίων της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης ήταν αλματώδης, καθώς έφτασε το 1841 τους 20.000 αποθηκευμένους τόμους, ενώ η Εθνική Βιβλιοθήκη την ίδια εποχή αριθμούσε 15.378 τόμους, μεταξύ των οποίων βρίσκονταν οι μεγάλες δωρεές του Χριστόφορου Σακελλαρίου (5.395 τόμοι), του Κωνσταντίνου Μπέλλιου (1.886 τόμοι), των Ζωσιμάδων (1.005), η αγορασμένη βιβλιοθήκη του Δημητρίου Ποστολάκα (1.995 τόμοι) κ.ά.

Η επιτακτική ανάγκη για νέα στέγη και των δύο Βιβλιοθηκών σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες ανεπάρκειες της καθεμιάς οδήγησαν στη συνένωσή τους με Βασιλικό Διάταγμα που υπογράφηκε στις 19/31.3.1842. Έφορος της νέας Βιβλιοθήκης διορίστηκε από την Κυβέρνηση ο Γεώργιος Κοζάκης Τυπάλδος (1790–1867), ενώ το Πανεπιστήμιο είχε το δικαίωμα εποπτείας σε θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και εμπλουτισμού της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Οι προσφορές των βιβλίων προς τις δύο Βιβλιοθήκες συνεχίστηκαν αμείωτες, προερχόμενες από δύο κυρίως πηγές: τους Έλληνες των παροικιών που έστελναν υλικό στην Εθνική Βιβλιοθήκη και τα πανεπιστημιακά και ακαδημαϊκά ιδρύματα της Ευρώπης και της Αμερικής τα οποία έστελναν τις εκδόσεις τους και άλλα συγγράμματα στην Πανεπιστημιακή.

Παρ' όλα αυτά, οι δωρεές δεν ήταν επαρκείς για να καλύψουν τους ιδρυτικούς σκοπούς των Βιβλιοθηκών. Όπως περιέγραφε ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών Κωνσταντίνος Ασώπιος (1785–1872), ο περιορισμένος κρατικός προϋπολογισμός δεν επέτρεπε ούτε την απόκτηση σειράς επιστημονικών δημοσιευμάτων, που θα κάλυπτε τις ανάγκες κάθε επιστημονικού κλάδου στην περίπτωση της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης, ούτε την αγορά όλων των υπό Ελλήνων και περί Ελλάδας βιβλίων για την περίπτωση της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Μετά το τέλος της θητείας του Τυπάλδου, το 1863, οι συνεχείς εναλλαγές (20 συνολικά) στη θέση του επικεφαλής της ενωμένης Βιβλιοθήκης επηρέασαν αρνητικά την οργάνωση και τη λειτουργία της. Επιπλέον, οι συνεχείς ανάγκες για περισσότερο χώρο της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο πανεπιστημιακό κτίριο διόγκωναν τη δυσарέσκεια των πρυτανικών αρχών, οι οποίες από το 1864 ζητούσαν τον χωρισμό των δύο Βιβλιοθηκών. Το κράτος ωστόσο δεν συναινούσε

στην απομάκρυνση της Εθνικής Βιβλιοθήκης προκειμένου να μην αναγκαστεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της στέγασής της. Το αντίθετο μάλιστα· το 1866 προχώρησε στη διοικητική συγχώνευση των Βιβλιοθηκών με τον τίτλο Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος (ΕΒΕ).

Η συστέγαση της Εθνικής με την Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη στο Κεντρικό Κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών κράτησε έως το 1903, όταν και μεταφέρθηκαν στο διπλανό νεόδμητο κτίριο, το Βαλλιάνειο Μέγαρο. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από τους αδελφούς Βαλλιάνους, τον Μαρίνο ή Μαρή (1808–1896), τον Παναγή (1814–1902) και τον Ανδρέα (1827–1887).

Το αναγνωστήριο εφημερίδων και περιοδικών της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο Πανεπιστήμιο κατά τα χρόνια της συστέγασής τους.

*Οι αδελφοί
Βαλλιάνοι.
Από αριστερά,
ο Μαρίνος,
ο Παναγής
και ο Ανδρέας.*

Οι αδελφοί Βαλλιάνοι γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στον αγροτικό οικισμό Κεραμειές στην Κεφαλονιά, σε μια εποχή που τα Ιόνια Νησιά τελούσαν υπό βρετανική προστασία. Η οικογένειά τους καλλιεργούσε τις δικές της εκτάσεις στην περιοχή, γεγονός που της επέτρεπε να μεγαλώσει τα έξι συνολικά αγόρια της με σχετική για τα δεδομένα της εποχής άνεση. Ωστόσο, οι βλέψεις των τριών αδελφών ξεπερνούσαν την ελληνική επικράτεια, με πρώτο τον Μαρίνο να εγκαταλείπει το 1825 τον τόπο καταγωγής του και να τον ακολουθούν ο Ανδρέας το 1840 και αργότερα ο Παναγής, αναζητώντας μια καλύτερη τύχη στο εξωτερικό. Εκμεταλλεζόμενοι τη ναυτική και ναυτιλιακή παράδοση του νησιού τους, γρήγορα ανέπτυξαν σημαντική εμπορική δραστηριότητα μεταξύ της Μαύρης Θάλασσας και της Δυτικής Μεσογείου και αναδείχθηκαν σε εξέχοντες επιχειρηματίες, εμπόρους, χρηματομεσίτες και τραπεζίτες στον γεωγραφικό χώρο της Ρωσίας, της Ευρώπης, της Αμερικής και της Αφρικής.

Παρά την προσωπική τους επιτυχία, τα τρία αδέλφια δεν ξέχασαν τη γενέτειρά τους την Κεφαλονιά, παρέχοντας υψηλές χορηγίες για την ανέγερση πολλών κοινωφελών ιδρυμάτων (σχολεία, νοσοκομεία, τεχνική επαγγελματική σχολή κ.ά.). Την απόφαση για τη χρηματοδότηση της ανέγερσης του κτιρίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης δίπλα στο Πανεπιστήμιο, την έλαβαν με πρωτοβουλία του Παναγή, όταν αυτός συναντήθηκε το 1884 με τον πρωθυπουργό Χαρίλαο Τρικούπη και συμφωνήθηκε να χρηματοδοτήσουν οι αδερφοί Βαλλιάνοι εξ ολοκλήρου το έργο.

Η Βαλλιάνειος Εθνική Βιβλιοθήκη άρχισε να χτίζεται το 1888 σε σχέδια του Δανού αρχιτέκτονα Θεόφιλου Χάνσεν και υπό την επίβλεψη του Γερμανού αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλλερ. Όμως παρά τη μετεγκατάσταση των δύο Βιβλιοθηκών στον νέο χώρο, η συστéγασή τους παρέμενε προβληματική. Πλέον η πρωτοβουλία για τον διαχωρισμό τους προερχόταν από την Εθνική Βιβλιοθήκη, η οποία με τον νόμο 2386 του 1920 λογιζόταν ως Νομικό Πρόσωπο στο οποίο προΐσταται Διευθυντής και το Εφορευτικό Συμβούλιο. Το 1929 ο Διευθυντής της Μάρκος Τσιριμώκος ζητά από το Πανεπιστήμιο τον χωρισμό των Βιβλιοθηκών, προτάσσοντας την ανάγκη για εξειδίκευση έναντι της ισχύουσας αντίληψης για ενιαιοποίηση, και την άμεση μεταφορά του φοιτητικού Αναγνωστηρίου από την ΕΒΕ στη Φοιτητική Λέσχη (πραγματοποιήθηκε το 1931).

Η πίσω όψη του κτιρίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης στην οδό Πανεπιστημίου.

Άποψη από το εσωτερικό του κτιρίου της ΕΒΕ στο Κ.Π.Ι.Σ.Ν. Στη σελίδα 45, βραδινή λήψη του κτιρίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο Κ.Π.Ι.Σ.Ν.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΣΤΟ Κ.Π.Ι.Σ.Ν.

Οι Βιβλιοθήκες τελικά δεν χωρίστηκαν ποτέ, ενώ ούτε το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών της Ελλάδος, το οποίο ιδρύθηκε το 1931, μπόρεσε να τις οδηγήσει σε μια αρμονική συνύπαρξη και συνεργασία. Επιπλέον, το κτιριακό πρόβλημα παρέμενε, καθώς το λαμπρό –κατά τα άλλα– κτίριο της Βαλλιανείου είχε λειτουργικές ατέλειες που δεν στάθηκε δυνατόν να ξεπεραστούν. Όχι τουλάχιστον πριν από το 2018, όταν η Εθνική Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, με στόχο να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο κέντρο γνώσης, ενταγμένο στην ψηφιακή εποχή, με ηλεκτρονική και ενιαία καταγραφή των τεκμηρίων που να επιτρέπει στον πολίτη την ελεύθερη πρόσβαση σε όλο το υλικό της, ανεξαρτήτως αν προέρχεται από την Εθνική ή την Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη.

Η σύμβαση μεταξύ του Ιδρύματος και της Ελληνικής Κυβέρνησης υπογράφηκε το 2009 και προέβλεπε την οικοδόμηση του νέου κτιρίου της Εθνικής Βιβλιοθήκης στο συγκρότημα του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (Κ.Π.Ι.Σ.Ν.), συνολικής έκτασης 210.000 τ.μ., στο οποίο θα δημιουργούνταν και οι εγκαταστάσεις της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, καθώς και το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος.

Το έργο ανέλαβε να σχεδιάσει ο Ιταλός αρχιτέκτονας Ρέντζο Πιάνο και αποτέλεσε αποκλειστική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (Ι.Σ.Ν.), ύψους 596 εκατομμυρίων ευρώ. Το συνολικό κόστος της μετεγκατάστασης της Εθνικής Βιβλιοθήκης ξεπέρασε τα 10 εκατομμύρια ευρώ, με την Ελληνική Κυβέρνηση και το Ι.Σ.Ν. να συμβάλλουν ισομερώς.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Το 1867, ένα χρόνο μετά τη διοικητική συνένωση της Εθνικής με την Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη, ανατίθεται στον Αιμίλιο Στεφφενχάγεν η οργάνωση της ΕΒΕ. Αυτός εισήγαγε το γερμανικό σύστημα οργάνωσης του υλικού με τρεις καταλόγους σε κινητή μορφή (δελτία), όμως η προσπάθειά του έμεινε ημιτελής, αφού μετά από τρία χρόνια διακόπηκε η συνεργασία μαζί του.

Το 1875 είχαν διασωθεί δύο από τους τρεις καταλόγους σε κινητή μορφή (δελτία), ο επιστημονικός και ο αλφαβητικός, ενώ από τους μόνιμους (σε κατάστιχα) καταλόγους υπήρχαν μόνο τέσσερα τμήματα του επιστημονικού. Το σύνολο των δελτίων ήταν 48.448 για 46.221 τίτλους και 92.618 τόμους ή τεύχη. Το συγκεκριμένο σύστημα καταγραφής δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στην καταμέτρηση των βιβλίων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συγχύσεις με τον αριθμό των απολεσθέντων, λόγω κυρίως του δανεισμού των βιβλίων. Οι διορθώσεις που πραγματοποιήθηκαν τα επόμενα χρόνια δεν ήταν αρκετές για να βελτιώσουν το σύστημα ταξινόμησης.

Κατά τη δεκαετία του 1880 ανεστάλησαν οι εργασίες για την ολοκλήρωση του κινητού καταλόγου και επιχειρήθηκε νέα καταλογογράφηση της Εθνικής Βιβλιοθήκης μέσω της έκδοσης καταλόγων πέντε ενοτήτων (Θεολογία, Αρχαιολογία, Γλωσσολογία, Ελληνική Φιλολογία και Λατινική Φιλολογία), με συνέπεια την απορρύθμιση της εσωτερικής λειτουργίας της Βιβλιοθήκης. Τελικά, το 1903 επανήλθε ο κινητός κατάλογος (δελτία).

Ο διφυής χαρακτήρας της ΕΒΕ και ο συνεπακόλουθος μη ενιαίος τρόπος λειτουργίας της αποτυπώνονταν και στους καταλόγους καταγραφής των νέων προσκτήσεων της. Στους ετήσιους απολογισμούς των πρυτάνεων του Πανεπιστημίου υπήρχαν συνήθως και οι κατάλογοι με τα νέα βιβλία που είχαν περιέλθει στη Βιβλιοθήκη. Από την άλλη πλευρά, η Εθνική Βιβλιοθήκη εξέδωσε αντίστοιχους καταλόγους με τις δικές της προσκτήσεις το 1891, το 1896 και το 1934 με την έκδοση της ετήσιας Ελληνικής Βιβλιογραφίας του 1931. Στη συνέχεια, το Γενικό Συμβούλιο Βιβλιοθηκών της Ελλάδας θα καλύψει την Ελληνική Βιβλιογραφία από το 1932 έως το 1939. Ωστόσο, ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος θα διακόψει απότομα την έκδοση καταλόγων.

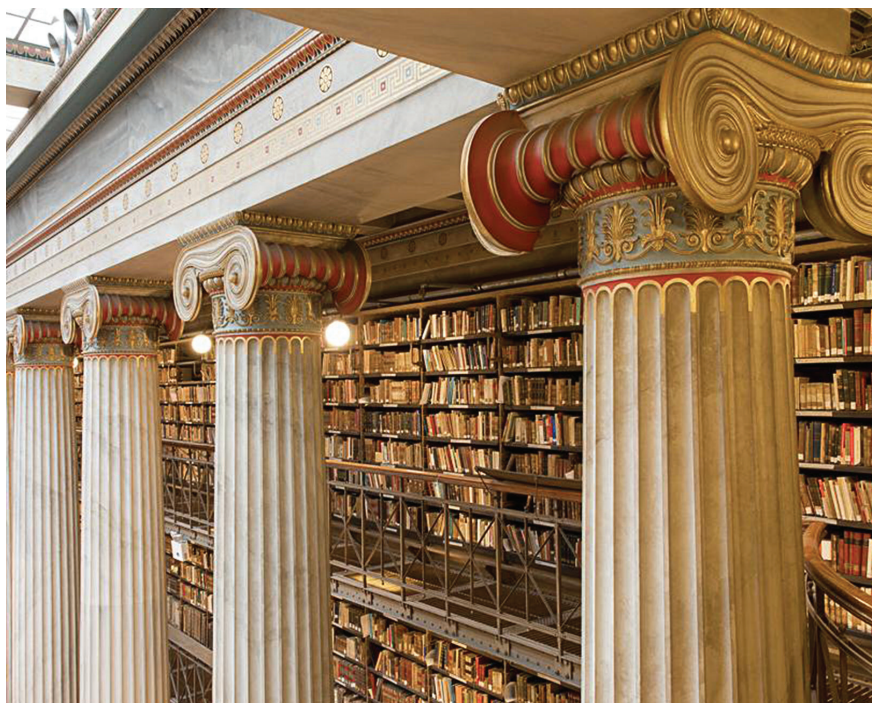
Η καταλογογράφηση των βιβλίων θα συνεχιστεί μεταπολεμικά, μέχρι το 1977, με ένα παλιό πρωσικό σύστημα, το σύστημα της Χάλλης. Από το 1978 υιοθετήθηκαν οι Αγγλοαμερικανικοί Κανόνες Καταλογογράφησης, ενώ από το παλιό σύστημα διατηρήθηκε μόνο το ταξινομικό για να εγκαταλειφτεί και αυτό το 2000. Τότε, η ταξιθέτηση των βιβλίων άρχισε να γίνεται κατά τον αριθμό εισαγωγής.

Το 1983 θα δημιουργηθεί και θα τυπωθεί ο κατάλογος των αρχετύπων της, και από το 1990 η ΕΒΕ θα αρχίσει να εκδίδει ετήσια την *Ελληνική Βιβλιογραφία* (1989–1994), βιβλιοθηκονομικούς βοηθητικούς καταλόγους, πρότυπα και εγχειρίδια για τις βιβλιοθηκονομικές ανάγκες. Το 2004 η ΕΒΕ απέκτησε το ολοκληρωμένο αυτοματοποιημένο σύστημα βιβλιοθηκών HORIZON. Σήμερα το σύστημα διαχείρισης της Εθνικής Βιβλιοθήκης είναι το ανοιχτό λογισμικό ΚΟΗΑ.

Δύο σταθμοί στην ιστορία της Εθνικής Βιβλιοθήκης ήταν η ίδρυση του Τμήματος Χειρογράφων το 1883 και η ίδρυση του Ιστορικού Αρχείου το 1895. Κατάλογοι δημιουργήθηκαν και για τις αρχαικές συλλογές της ΕΒΕ, έστω και με αργούς ρυθμούς σε σχέση με τον διαρκώς αυξανόμενο όγκο τους. Ο θεματικός κατάλογος των 220 θεολογικών χειρογράφων του 1876 ήταν μια πρώτη προσπάθεια αλλά δεν κυκλοφόρησε. Το 1892 τυπώθηκε ο στοιχειώδης κατάλογος 1.856 χειρογράφων, όμως πέρασε ένας αιώνας για να υπάρξει η συνέχειά του. Το 1991 κυκλοφόρησε ο κατάλογος χειρογράφων 1.857–2.500 και το 1996 των χειρογράφων 3.122–3.369.

Τη δημιουργία του Ιστορικού Αρχείου στην ΕΒΕ το 1895 επέβαλε η απουσία Γενικών Αρχείων του Κράτους, τα οποία ιδρύονται μόλις το 1914. Τις σποραδικές και περιστασιακές δωρεές διαδέχονται προσκτήσεις τμημάτων από κρατικά, δικαστικά, κοινοτικά και ιδιωτικά αρχεία, αλλά εκκρεμεί ακόμα η έκδοση ενός ευρετηρίου-καταλόγου.

Άποψη από τα
ράφια της ΕΒΕ
στη Βαλλιάνειο.

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΕΝΙΚΕΣ

Βιβλία	614.000 τίτλοι οι οποίοι καλύπτουν το σύνολο των κατηγοριών: Έργα Γενικής Φύσεως, Γεωγραφία/Ιστορία/ Βιογραφία, Γλώσσα, Εφαρμοσμένες Επιστήμες/Ιατρική/Τεχνολογία, Θρησκεία, Καλές Τέχνες/Ψυχαγωγία, Κοινωνικές Επιστήμες, Λογοτεχνία, Μαθηματικά/Φυσικές Επιστήμες, Φιλοσοφία/Ψυχολογία.
Περιοδικά	11.000 περίπου ελληνικοί και διεθνείς τίτλοι περιοδικών στον Βοτανικό. Άμεσα διαθέσιμη στο αναγνωστικό κοινό από το Κ.Π.Ι.Σ.Ν. η συλλογή από 775 επιλεγμένους τίτλους, ταξινομημένους σε δεκαεπτά θεματικές κατηγορίες-επιστημονικά πεδία.
Εφημερίδες	3.500 ξενόγλωσσοι και ελληνόγλωσσοι τίτλοι του αθηναϊκού και επαρχιακού Τύπου. Ορισμένες ψηφιοποιημένες (>270.000 σελίδες).
Μικροταινίες	Ένα μέρος του Αρχείου Ελλήνων Αγωνιστών. Χειρόγραφα από συλλογές βιβλιοθηκών και μονών, από την Ελλάδα και το εξωτερικό (Άγιο Όρος, Νέα Ζηλανδία, Νότια Αφρική, Αμερική κ.ά.). Ένα μέρος των εφημερίδων και των περιοδικών.

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	
ΕΙΔΙΚΕΣ	
Χειρόγραφα και ομοιώτυπα	5.431 τεκμήρια από τον 9ο αιώνα: παλιόμψηστοι κώδικες, χειρόγραφα με κείμενα από την εποχή του Ομήρου, χειρόγραφα της βυζαντινής περιόδου με πολυτελή διακόσμηση, μεταβυζαντινά, χειρόγραφα που διασώζουν όλα τα είδη γραφής στην εξελιξή της κλπ.
Σπάνια και πολύτιμα	149 αρχέτυπα (1470–1500), μεταξύ των οποίων το πρώτο ελληνικό βιβλίο <i>Επιτομή των οκτώ του λόγου μερών και άλλων τινών αναγκαίων</i> του Κωνσταντίνου Λάσκαρη, Μιλάνο 1476. Βιβλία, φυλλάδια και μονόφυλλα, τυπωμένα από τον 16ο έως και τον 20ό αιώνα.
Αρχειακές Συλλογές	<ul style="list-style-type: none"> • Ιστορικό Υπηρεσιακό Αρχείο ΕΒΕ που καλύπτει τη λειτουργία της από το 1834 όταν μεταφέρεται στην Αθήνα. • Ίδιωτικά Αρχεία από τον 17ο έως τον 20ό αιώνα: αρχεία συλλόγων και συνεταιρισμών, αρχεία φυσικών προσώπων που άσκησαν ανώτατα λειτουργήματα της πολιτείας και της εκκλησίας ή διακρίθηκαν στις επιστήμες, στα γράμματα και στις τέχνες. • Δημόσια Αρχεία από τον 17ο έως τον 20ό αιώνα: έγγραφα που εκδόθηκαν ή προέρχονται από κοινοτικές και θρησκευτικές αρχές, από διάφορες αρχές που συγκροτήθηκαν κατά την Επανάσταση του 1821, από τους βασιλείς των Ελλήνων, τα μέλη των βασιλικών οικογενειών και των ανακτορικών υπηρεσιών, από δημόσιες υπηρεσίες, συμβολαιογράφους και υποθηκοφυλακεία, από τις ελληνικές κοινότητες και ιδρύματα του εξωτερικού.
Αφίσες	Ποικίλες θεματικές από το 1960 και μετά.
Έργα Τέχνης	Λυτά χαρακτηριστικά, ζωγραφικά έργα και λευκώματα, κυρίως Ευρωπαίων αλλά και Ελλήνων καλλιτεχνών, από τα τέλη του 15ου έως και τον 20ό αιώνα. Διακρίνονται σε δύο επιμέρους συλλογές: α) τη δωρεά του Ιωάννη Γεννάδιου και β) τη συλλογή της ΕΒΕ με έργα που προέρχονται από δωρεές, αγορές και την Κατά Νόμο Κατάθεση.
Πάπυροι	Τεκμήρια που χρονολογούνται από τον 3ο αιώνα π.Χ. έως τον 6ο αιώνα μ.Χ. Περιλαμβάνει παπύρινα φύλλα, σπαράγματα και έναν κύλινδρο, τα οποία περιέχουν νομικά έγγραφα, επιστολογραφία, κατάστιχα και θρησκευτικά κείμενα στα ιερογλυφικά, τα ελληνικά και τα κοπτικά.
Χάρτες	Τεκμήρια χαρτογραφικών αποτυπώσεων που έχουν εκδοθεί από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στη συλλογή συμπεριλαμβάνονται ποικίλου ενδιαφέροντος χάρτες, είτε αυτοτελείς είτε ενταγμένοι σε άτλαντες. Ενδεικτικά, συγκαταλέγονται γεωγραφικοί, ναυτικοί, υδρογραφικοί, γεωλογικοί και στρατιωτικοί χάρτες, σχέδια πόλεων, πορτολόνοι, ιζολάρια καθώς και περιηγητικά και γεωγραφικά κείμενα.

*Ο χώρος υποδοχής με τις δελτιοθήκες και τις προθήκες στη Βαλλιάνειο Βιβλιοθήκη.
Στη σελίδα 51, το αναγνωστήριο των περιοδικών στο κεντρικό κτίριο της ΕΒΕ
στο Κ.Π.Ι.Σ.Ν.*

ΛΟΙΠΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Οργάνωση της ΕΒΕ

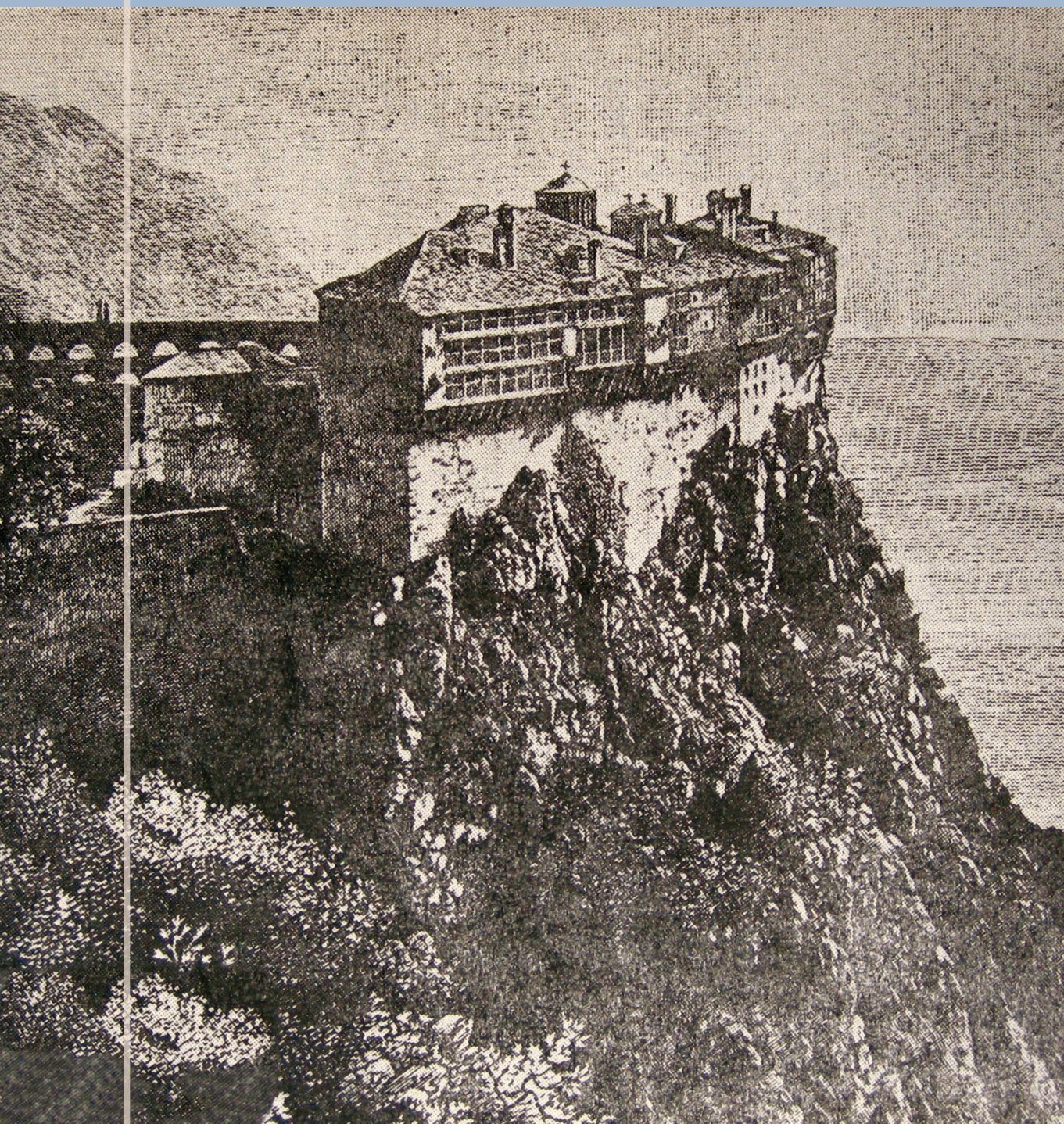
Εκδόσεις της Βιβλιοθήκης της ΕΒΕ

- Βιβλιογραφίες
- Κατάλογοι
- Πρότυπα και εγχειρίδια
- Διάφορα

Βιβλιογραφία για την ΕΒΕ

Η Μονή Σίμωνος Πέτρας σε χαρτικό του 1887.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ
ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

Μονή Σιμωνόπετρας. Έργο του Σπύρου Παπαλουκά (λάδι σε χαρτόνι, ιδιωτική συλλογή).

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΙΜΩΝΟΠΕΤΡΑΣ

Η Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του Αγίου Όρους και το συγκρότημά της, συνολικής έκτασης 7.000 τ.μ., είναι χτισμένο πάνω σε γρανιτένιο βράχο, 300 περίπου μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Η Σιμωνόπετρα αναπτύσσεται σε επτά ορόφους με πολλούς εξώστες, μοναδικό μνημείο της βυζαντινής και μεταβυζαντινής αρχιτεκτονικής.

Η ιστορία της ξεκινάει από τον 13ο αιώνα, περίοδο όπου έζησε ο Όσιος Σίμων ο Μυροβλύτης (δεν είναι γνωστή η ημερομηνία γέννησής του· πέθανε στις 28 Δεκεμβρίου 1257), ο οποίος, μετά από όραμα που είδε κατά την άσκησή του σε σπήλαιο της περιοχής, αποφάσισε να ιδρύσει μοναστήρι προς τιμήν της γέννησης του Χριστού, δίνοντάς του το όνομα Νέα Βηθλεέμ. Ωστόσο, μετά τον θάνατό του επικράτησε η προσωνομία Πέτρα του Σίμωνος ή Σιμωνόπετρα.

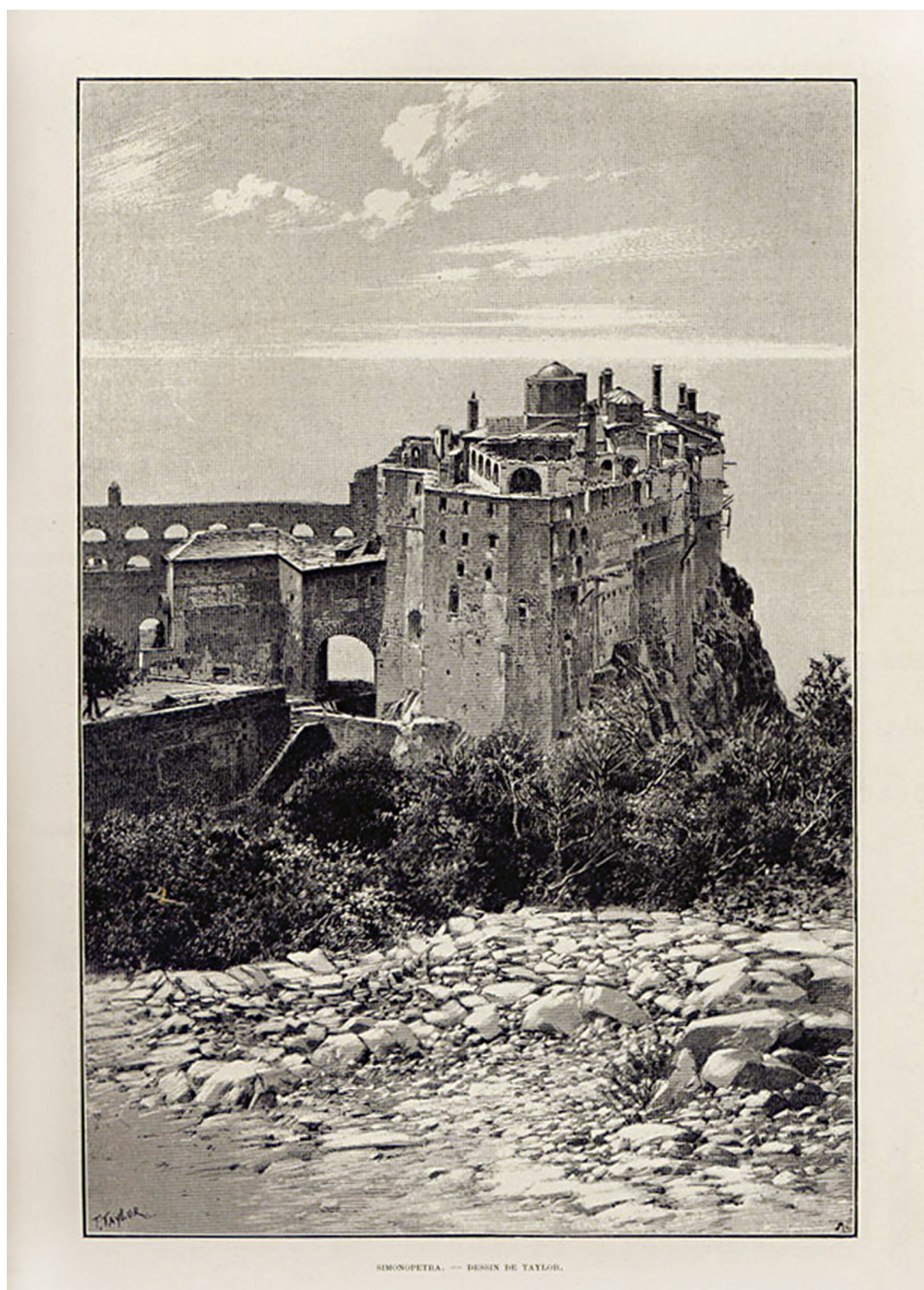
Κατά την περίοδο 1365–1371 η Μονή εισέρχεται σε νέα φάση λειτουργίας και ανάπτυξης, όταν ο δεύτερος κτήτοράς της, ο Σέρβος Ιωάννης Ούγκλεσης (δεσπότης των Σερρών εκείνα τα χρόνια), προχώρησε στην ανακαίνιση και επέκτασή της, παρέχοντας πλούσιες δωρεές και ενισχύοντάς τη με μετόχια και κειμήλια.

Ορόσημα για την ιστορία της Μονής υπήρξαν τρεις μεγάλες πυρκαγιές που κατέστρεψαν κτίρια και κειμηλιακό πλούτο, ενώ στοίχισαν και τις ζωές μοναχών. Η πρώτη φωτιά ξέσπασε το 1580 μετά από κεραυνό που χτύπησε τη Μονή, προκαλώντας μεγάλες ζημιές στις εγκαταστάσεις και στα κελιά της και καίγοντας πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία (κειμήλια, άμφια, κώδικες, σιγίλια κ.λπ.). Ενδεικτικό της μεγάλης καταστροφής είναι το γεγονός ότι οι μοναχοί της αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν και να εγκατασταθούν στη Μονή Ξενοφώντος. Μετά όμως από τις ενέργειες του ηγουμένου της Ευγένιου, ο οποίος ταξίδεψε στις παραδουνάβιες ηγεμονίες για τη διενέργεια εράνου, ο ηγεμόνας της Βλαχίας Μιχαήλ ο Γενναίος (1558–1601) ανέλαβε τα έξοδα ανοικοδόμησής της.

Η δεύτερη πυρκαγιά, του 1622, σε συνδυασμό με τη βαριά φορολόγηση που επέβαλαν οι Τούρκοι, οδήγησαν τη Μονή σε παρακμή και ερήμωση. Χάρη στις προσπάθειες του ιερομόναχου Ιωάσαφ από τη Μυτιλήνη, η Σιμωνόπετρα επαναλειτούργησε στα τέλη του 18ου αιώνα. Τότε διαμορφώθηκε και το πολυώροφο κτίριο της νότιας πλευράς. Το 1821, κατά την Ελληνική Επανάσταση, η Μονή ερημώθηκε για πέντε χρόνια αλλά ανασυστάθηκε από τον ιερομόναχο και μετέπειτα ηγούμενό της Αμβρόσιο, ενώ το 1864, επί ηγουμενίας Νεοφύτου (1828–1907), πραγματοποιήθηκε η ανέγερση της νότιας πτέρυγας.

Το 1891 έμελλε να πλήξει το Μοναστήρι νέα καταστροφική πυρκαγιά, η οποία έκαψε ολοκληρωτικά την ανατολική του πλευρά, ενώ από τις φλόγες δεν γλίτωσαν ούτε το Καθολικό και η Βιβλιοθήκη. Επιπλέον, καταστράφηκαν τα κτίρια στα οποία στεγάζονταν η τράπεζα, το αρχονταρίκι, το ηγουμενείο, τέσσερα παρεκκλήσια, το νοσοκομείο, καθώς και κελιά μοναχών. Τουλάχιστον διασώθηκε το σκευοφυλάκιο με όλα τα κειμήλια, έγγραφα, άγια λείψανα και άμφια.

Τα νέα της καταστροφής της Σιμωνόπετρας βρήκαν τον ηγούμενό της Νεόφυτο στη Ρωσία, όπου βρισκόταν από τον Οκτώβριο του 1888, συνοδευόμενος από τον ιερομόναχο Διονύσιο και τον διάκονο και μετέπειτα ηγούμενο, Ιωαννίκιο, με σκοπό να συγκεντρώσουν οικονομική βοήθεια για το Μοναστήρι. Το 1892 ο Νεόφυτος, επιστρέφοντας στο Άγιο Όρος, αντίκρισε τη Μονή σε τόσο τραγική κατάσταση που σκέφτηκε να χτίσει καινούριο μοναστήρι σε ομαλότερη τοποθεσία. Η ιδέα αυτή εγκαταλείφτηκε σύντομα και οι εργασίες για την αποκατάσταση της Μονής ξεκίνησαν άμεσα. Αντί να ανακαινίσει την κατεστραμμένη πλέον ανατολική πλευρά, ο Νεόφυτος αποφάσισε να χτίσει εκ βάθρων δίπλα της μια καινούρια πολυώροφη πτέρυγα. Οι εργασίες για την οικοδόμηση της πτέρυγας «Αγία Μαρία Μαγδαληνή», όπως ονομάστηκε προς τιμήν της προστάτιδας του Μοναστηριού, ξεκίνησαν το 1897 και ολοκληρώθηκαν το 1902.

SIMONOΠΕΤΡΑ. — DESSIN DE TAYLOR.

Η Σιμωνόπετρα μετά την πυρκαγιά του 1891 σε σχέδιο του T. Taylor.

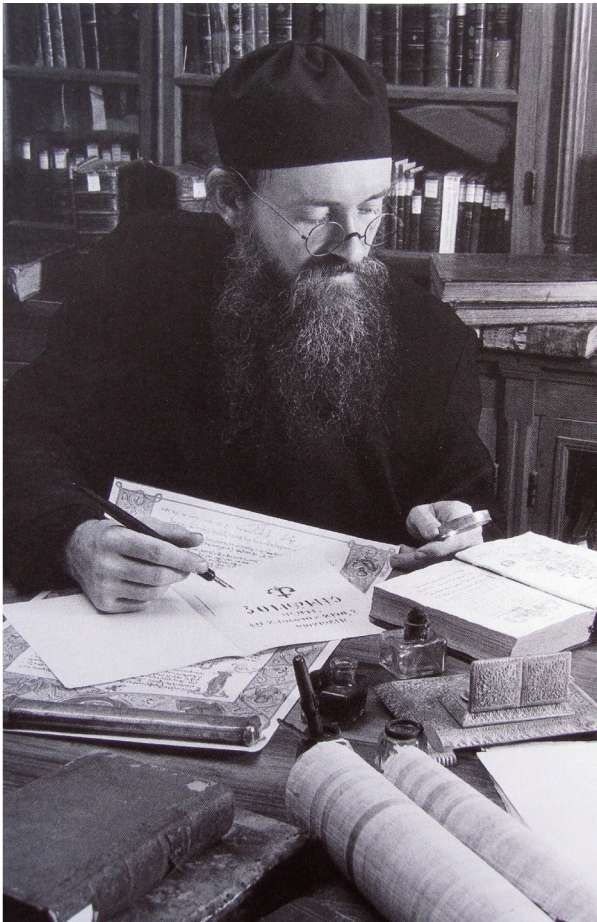
Η νοτιανατολική πλευρά της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας στο Άγιο Όρος.

Η Σιμωνόπετρα, έχοντας από το 1907 ηγούμενο τον Ιωαννίκιο, πέρασε σε νέα φάση ακμής, σε συνδυασμό με την απελευθέρωση του Αγίου Όρους από την οθωμανική κυριαρχία το 1912. Ο αιφνίδιος θάνατος του Ιωαννίκιου το 1919, σε ηλικία μόλις 52 ετών, δεν ανέκοψε την αναπτυξιακή πορεία του Μοναστηριού· τουναντίον μάλιστα, ο διάδοχός του Ιερώνυμος (1871–1956) συνέχισε το σημαντικό έργο εκείνου. Τα χρόνια της Κατοχής ήταν δύσκολα, εξαιτίας και της λειψανδρίας, με τον κίνδυνο εγκατάλειψης της Μονής να ελλοχεύει και κατά τις επόμενες δεκαετίες, μέχρι το 1973.

Τότε μια νέα εικοσαμελής αδελφότητα από τα Μετέωρα εγκαθίσταται στη Μονή με επικεφαλής τον γέροντα Αιμιλιανό (1934–2019), ο οποίος εκλέγεται και καθηγούμενός της. Μέχρι το 1995, όσο δηλαδή του το επέτρεπε η υγεία του, ο Αιμιλιανός έδινε μεγάλη βαρύτητα στην εσωτερική ζωή του Μοναστηριού, συνδυάζοντας την πείρα των γηραιότερων μοναχών με τον ενθουσιασμό των νεότερων και προσελκύοντας νέους μοναχούς να ενταχθούν στην αδελφότητα. Από το 2000 την ηγουμενία έχει αναλάβει ο Αρχιμανδρίτης Ελισαίος Σιμωνοπετρίτης.

Μοναχός μελετάει στη Βιβλιοθήκη της Μονής.

ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

Η ιστορία της Βιβλιοθήκης της Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας χωρίζεται σε δύο χρονικές περιόδους, την περίοδο πριν από την πυρκαγιά στις 28 Μαΐου 1891 και την περίοδο μετά. Όπως αναφέρθηκε, η μεγάλη φωτιά που ξεκίνησε από το αρτοποιείο της Μονής κατέκαψε τον χώρο όπου στεγαζόταν η Βιβλιοθήκη, καθώς και όλα τα έντυπα και χειρόγραφα βιβλία της, με αποτέλεσμα η Βιβλιοθήκη να αρχίσει να συγκροτείται εκ του μηδενός.

Με βάση ωστόσο τον κατάλογο των χειρόγραφων κωδίκων, που συνέταξε ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών Σπυρίδων Λάμπρος το 1880, μαθαίνουμε ότι μέχρι το 1891 η Μονή κατείχε τουλάχιστον 245 χειρόγραφα (εκ των οποίων τα 56 ήταν μουσικά), χρονολογούμενα από τον 9ο έως τον 19ο αιώνα. Το αρχαιό-

τερο από αυτά τα έγγραφα ήταν ένα υπόμνημα στο κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο του Ιωάννου Χρυσοστόμου, γραμμένο σε περγαμηνή τον 9ο αιώνα, ενώ το παλαιότερο χρονολογημένο ήταν ένα ευαγγέλιο αντιγραμμένο από τον ιερέα Κωνσταντίνο το 1189.

Σύμφωνα με τον ιστορικό Κρίτωνα Χρυσοχοΐδη, η συγκρότηση της Βιβλιοθήκης των χειρόγραφων βιβλίων της Μονής Σίμωνος Πέτρας άρχισε με την ίδρυσή της και συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια με δωρεές, αγορές και αντιγραφές κωδίκων.

Η πρώτη γνωστή δωρεά ήταν του δεσπότη Σερβίας Ιωάννη Ούγκλεση (1365–1371), ενώ στις αρχές του 16ου αιώνα ο επίσκοπος και ηγούμενος της Μονής Γεράσιμος δώρισε 54 χειρόγραφους κώδικες. Από τα μέσα του 16ου και όλο τον 17ο αιώνα η Βιβλιοθήκη εμπλουτίστηκε με κώδικες, που ήταν χειρόγραφα ασκητικών και αγιολογικών

κειμένων, αντιγραμμένα και από Σιμωνοπετρίτες μοναχούς. Τα βιβλία αυτά ανήλθαν τελικά σε 103 χειρόγραφα, δηλαδή στο 55% του συνόλου της συλλογής, όπως σημειώνει ο Κ. Χρυσοχοϊδης. Ας σημειωθεί ότι η αντιγραφή λειτουργικών βιβλίων ήταν κοινή πρακτική σε όλες τις μονές του Αγίου Όρους και παρά την ανακάλυψη της τυπογραφίας στα μέσα του 15ου αιώνα, η αντιγραφή και η χρήση των χειρογράφων συνεχίστηκε. Η συνέχιση αυτής της πρακτικής αποδίδεται κυρίως στο υψηλό κόστος των έντυπων βιβλίων, αλλά υπήρχε ένας ακόμα παράγοντας, λιγότερο πρακτικός, που ενίσχυε την παραγωγή και την απόκτηση χειρογράφων. Συγκεκριμένα, το κάθε αντίγραφο χειρόγραφο αποκτούσε επιπρόσθετη αισθητική αξία και πιστότητα, προϊόντα του μόχθου του αντιγραφέα του.

Μετά την πυρκαγιά του 1891, η συγκρότηση της νέας βιβλιοθήκης χειρογράφων, ακολουθώντας το πνεύμα των καιρών με την επικράτηση του έντυπου βιβλίου, βασίστηκε για τον εμπλουτισμό της κυρίως σε τεκμήρια μουσειακής αξίας και λιγότερο χρηστικής. Η επιδίωξη αυτή προέκυπτε από τη γενικότερη για τις μονές του Αγίου Όρους ανάγκη να μην απουσιάζει από τη συλλογή τους μια κατηγορία κειμηλίων που να περιλαμβάνει και πολύτιμα χειρόγραφα.

Στη σημερινή συλλογή, σύμφωνα με τον φιλόλογο και παλαιογράφο Παναγιώτη Σωτηρούδη, ο οποίος το 2007 ξεκίνησε να καταλογογραφεί τα χειρόγραφα της Μονής (η έκδοση του Καταλόγου έγινε το 2012), περιλαμβάνονται 179 χειρόγραφα, όλα χάρτινα εκτός από ένα περγαμινό και ελάχιστα περγαμινά σπαράγματα. Χρονικά, τέσσερα μόνο εντοπίζονται στον 12ο (1), τον 14ο (1) και τον 16ο (2) αιώνα, ενώ τα υπόλοιπα –εξαιρουμένων των περγαμινών σπαραμάτων– χρονολογούνται ανάμεσα στον 17ο και τον 20ό αιώνα. Το περιεχόμενο των χειρογράφων αφορά κατά κύριο λόγο θεολογικά, εκκλησιαστικά και μουσικά θέματα, με έμφαση στις ακολουθίες αγίων, ιδίως για τους προστάτες της Μονής, Σίμωνα τον Μυροβλήτη και Μαρία Μαγδαληνή, αλλά και άλλων αγίων των οποίων τα λείψανα φυλάσσονται εκεί. Τα υπόλοιπα χειρόγραφα βιβλία που φυλάσσονται στη συλλογή κατατάσσονται σε κατηγορίες: νομοκανονικά, ιατρικά, σχολικά εγχειρίδια, ρητορικά, γραμματικά, λεξικογραφικά, μαθηματικά, χρονογραφικά κ.ά.

ΤΑ ΕΝΤΥΠΙΑ

Μέχρι το 1891, πέρα από τα χειρόγραφα, η Σιμωνόπετρα διέθετε και συλλογή έντυπων βιβλίων, που όμως και αυτά κήηκαν από τις φλόγες της πυρκαγιάς. Από τον *Κατάλογο των εν τη πυρκαϊά 1891 πυρπολυθέντων κυριοτέρων πραγμάτων*, που συντάχθηκε μετά την καταστροφή στο διάστημα 1891–1893, συνάγεται ότι εκτός από τα 245 χειρόγραφα βιβλία καταστράφηκαν και 750 τουλάχιστον τόμοι έντυπων βιβλίων. Όπως μάλιστα μαρτυρούν άλλα στοιχεία από το Αρχείο της Μονής, αυτός ο αριθμός ήταν αρκετά μεγαλύτερος. Η Σιμωνόπετρα διέθετε αξιόλογη Βιβλιοθήκη που βρισκόταν πάνω από τη λιτή του Καθολικού και όπου θησαυρίζονταν, πέρα από τα λειτουργικά βιβλία για τις καθημερινές ανάγκες της Μονής, βιβλία από πολλούς γνωστικούς τομείς (π.χ. έργα αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων, έργα αρχαίας και βυζαντινής ιστορίας, λεξικά, γραμματικές και συντακτικά της ελληνικής και της γαλλικής γλώσσας, βιβλία αριθμητικής και γεωγραφίας, φυσικής, ιατρικής κ.ά.) Επίσης, διέθετε και αξιομνημόνευτη συλλογή περιοδικών, μεταξύ των οποίων η *Εκκλησιαστική Αλήθεια*, ο *Ανατολικός Αστéρας*, η *Θράκη*, ο *Φάρος της Μακεδονίας*, οι *Ελικωνιάδες Μούσες* κ.ά.

Η ανασύσταση και ο εμπλουτισμός της Βιβλιοθήκης μετά το 1891 υπήρξε βασική προτεραιότητα των μοναχών, κάτι που καταδεικνύεται από τα ποσά που δαπανήθηκαν για τον σκοπό αυτό κατά την πρώτη πενταετία μετά την πυρκαγιά: 773 γρόσια το 1892, 796 το 1893, 902 το 1894, ενώ το 1895 οι δαπάνες εκτοξεύονται στα 4.984 γρόσια και το 1896 μειώνονται στα 2.345, για να σταθεροποιηθούν στα 400 γρόσια ετησίως στη συνέχεια. Μια ακόμα πηγή πρόσκτησης βιβλίων αποτέλεσαν οι δωρεές ιδιωτών και φορέων προς τη Βιβλιοθήκη κατά τις αρχές του 20ού αιώνα. Ξεχωρίζουν οι δωρεές της Ελένης Ευγενίου Πάλλη, της χήρας του Ανδρέα Μάμουκα, του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, του Κωνσταντίνου Δουκάκη κ.ά.

Το 1909 ο βιβλιοθηκάριος Νείλος ο Σιμωνοπετριτής επιχείρησε μια πρώτη καταγραφή των έντυπων βιβλίων που κατείχε η Μονή, υπολογίζοντας τον αριθμό τους σε 252. Από αυτά, τα 149 σώζονται μέχρι σήμερα, 39 (όλα λειτουργικά) λείπουν, ενώ άλλα 43 ήταν αδύνατον να ταυτιστούν.

Σήμερα η Βιβλιοθήκη της Σιμωνόπετρας, που είναι πλέον εγκατεστημένη στον 7ο όροφο της ανατολικής πτέρυγας, διαθέτει περίπου 65.000 τίτλους βιβλίων. Μόνον οι εκδόσεις της μέχρι το 1900 αριθμούν γύρω στα 4.500 έντυπα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της καταγραφής των εντύπων της συγκεκριμένης περιόδου, τα οποία δημοσιεύτηκαν το 1989 (βλ. σχετικά, Γιάννης Καράς, *Τα ελληνικά έντυπα της Ι. Μ. Σίμωνος Πέτρας*), η Βιβλιοθήκη αριθμούσε 2.425 τίτλους με έτη έκδοσης μέχρι το 1900. Κατά την ανωτέρω καταλογράφηση, οι περισσότερες εκδόσεις είναι του 19ου αιώνα, με μόνο 276 έργα να είναι των προηγούμενων αιώνων (17 εκδόσεις του 16ου, 62 του 17ου και 197 του 18ου αιώνα). Η αρχαιότερη είναι του 1513: *Ισοκράτους Λόγοι*, Βενετία, από το τυπογραφείο του Άλδου. Η Βιβλιοθήκη θησαυρίζει όχι μόνο ελληνικά βιβλία, αλλά και σε διάφορες άλλες γλώσσες, όπως γαλλικά, αγγλικά, γερμανικά, ρωσικά, ρουμανικά κ.ά. Επιπλέον, πάνω από το 40% των βιβλίων είναι εγκυκλοπαίδειες και έργα Ελλήνων και Λατίνων κλασικών και νεότερων συγγραφέων.

Ας σημειωθεί ότι η Βιβλιοθήκη της Μονής διαχρονικά, δηλαδή πριν αλλά και μετά το 1891, διατήρησε έναν ανοιχτό και λειτουργικό χαρακτήρα, δανείζοντας βιβλία στους μοναχούς της και τους Σιμωνοπετρίτες μαθητές οι οποίοι φοιτούσαν στην Αθωνιάδα Σχολή.

ΛΟΙΠΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Το Αρχείο της Σιμωνόπετρας

Διοίκηση της Μονής της Σιμωνόπετρας

Οργάνωση της Βιβλιοθήκης της Σιμωνόπετρας

Εκδόσεις της Βιβλιοθήκης της Σιμωνόπετρας

- Κατάλογοι
- Διάφορα

Βιβλιογραφία για τη Βιβλιοθήκη και το Αρχείο της Σιμωνόπετρας

Εξωτερική όψη της Κοβενταρείου Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

ΚΟΒΕΝΤΑΡΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΖΑΝΗΣ

Το Δημαρχείο της Κοζάνης και παραπλεύρως η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Το 1813, δίπλα στον ναό, εγκαταστάθηκε ο «Οίκος Βελτιώσεως» και η Βιβλιοθήκη, όπου συγκεντρώθηκαν τα βιβλία της σχολικής βιβλιοθήκης.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η ίδρυση της Βιβλιοθήκης της Κοζάνης συνδέεται άμεσα με την απαρχή της οργανωμένης εκπαίδευσης στην πόλη και τη λειτουργία του Σχολείου της Κοζάνης που τοποθετείται χρονικά περί τα τέλη του 17ου αιώνα. Πρώτος δάσκαλος ήταν για τρία χρόνια (1676–1679) ο λόγιος και συγγραφέας Γεώργιος (Γρηγόριος) Κονταρής (1638–1698), επίσκοπος Σερβίων (1685–1690) και μητροπολίτης Σμύρνης (1690–1698).

Η συγκρότηση του Σχολείου, και κατ' επέκταση της Βιβλιοθήκης, υπήρξε πρωτοβουλία πλούσιων Κοζανιτών, εμπόρων και λογίων, που παροικούσαν στην Κεντρική Ευρώπη και οι οποίοι, εμφορούμενοι από την αγάπη για την πατρίδα τους και τη συντελούμενη εκείνη την εποχή άνθηση του εμπορίου και της βιοτεχνίας στη Δυτική Μακεδονία, αποφάσισαν να χρηματοδοτήσουν την ίδρυση σχολείου και την οργάνωση σχολικής βιβλιοθήκης. Ταυτόχρονα, δώρισαν τμήματα ή ολόκληρες ιδιωτικές βιβλιοθήκες, αποτελούμενες από παλιές συλλογές βιβλίων, χειρογράφων και χαρτών, για τη συγκρότηση της σχολικής βιβλιοθήκης. Η εκπαίδευση, όπως πίστευαν και οι Κοζανίτες της διασποράς, θα έπαιζε σημαντικό ρόλο στη μεταφορά των ιδεών του Νεοελληνικού Διαφωτισμού στον υπόδουλο ελληνικό λαό και θα συνέβαλλε σταδιακά στον σχηματισμό μιας εθνικής ταυτότητας.

Η ύπαρξη τα επόμενα χρόνια και άλλων ιεροδιδασκάλων, με σπουδαιότερο ανάμεσά τους τον Ευγένιο Βούλγαρη (1716–1806) –δίδαξε στο Σχολείο την περίοδο 1746–1749–, συντέλεσε καθοριστικά στην προσπάθεια που είχε αρχίσει και συνεχιζόταν για τον εμπλουτισμό της Σχολικής Βιβλιοθήκης με ιδιωτικές συλλογές, αποτελούμενες κυρίως από βιβλία θρησκευτικού, αλλά και φιλολογικού, φιλοσοφικού και ιστορικού περιεχομένου.

Σύμφωνα με έναν χειρόγραφο κατάλογο της Βιβλιοθήκης, το 1690 συγκροτήθηκε ένας πυρήνας 440 θρησκευτικών και φιλολογικών βιβλίων, ο οποίος συνέχισε να εμπλουτίζεται τα επόμενα χρόνια. Το 1800 ο αριθμός των βιβλίων είχε διπλασιαστεί φτάνοντας τους 822 τόμους.

Το 1813 η Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε σε κτίριο που χτίστηκε δίπλα στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου, στο κέντρο της πόλης, και παραπλεύρως οικοδομήθηκε και άλλο κτίριο, με την ονομασία «Οίκος Βελτιώσεως», που θα λειτουργούσε ως χώρος μελέτης και συγκεντρώσεων των «πεπαιδευμένων» της εποχής. Η μεταφορά της Βιβλιοθήκης σε νέο χώρο δεν συνδεόταν μόνο με χωροταξικούς λόγους, αλλά και με την αλλαγή της έως τότε επικρατούσας στερεότυπης αντίληψης ότι το βιβλίο είναι συνυφασμένο με την εκπαιδευτική διαδικασία και άρα όφειλε να στεγάζεται στον σχολικό χώρο. Η μετατροπή της Βιβλιοθήκης από σχολική σε κοινοτική ήταν πρωτοποριακή κίνηση στον ελλαδικό χώρο.

Η αστικοποίηση της Κοζάνης, σε συνδυασμό με την άποψη ενός κύκλου λογίων που κυκλοφορούσε σε όλες τις χώρες της Δύσης ότι η Βιβλιοθήκη στήριζε πολλαπλώς την παιδεία, ώθησε φιλοπρόόδους Κοζανίτες να χτίσουν το θολωτό οικοδόμημα που φιλοξενούσε την Κοινοτική –πλέον– Βιβλιοθήκη μαζί με τον Οίκο Βελτιώσεως, επιδιώκοντας να δημιουργήσουν ένα κέντρο πνευματικό όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά και ολόκληρης της περιοχής των Βαλκανίων.

Οι δωρεές βιβλίων από σημαντικούς Έλληνες του εξωτερικού (γιατροί, ιερείς, λόγιοι κ.λπ.) συνεχίστηκαν και μετά την ίδρυση εθνικού ελληνικού κράτους, με αποτέλεσμα το 1862 η Κοινοτική Βιβλιοθήκη να αριθμεί 2.600 τόμους και το 1880, σύμφωνα με ατεκμηρίωτα πάντως στοιχεία, 6.600 τόμους. Εξαιτίας των συνεχώς αυξανόμενων προσκτήσεων της Βιβλιοθήκης, το 1873 έγινε προσθήκη μιας αίθουσας και νέα αρίθμηση και ταξινόμηση των βιβλίων.

Κατά το τέλος του 19ου αιώνα, η λειτουργία του Σχολείου και της Βιβλιοθήκης κλονίστηκε από τις συνέπειες της παρακμής των ελληνικών παροικιών στην Αυστροουγγαρία και από τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετώπιζε η Κοζάνη. Ως απότοκο αυτών των εξελίξεων, στις αρχές του 20ού αιώνα ο Οίκος Βελτιώσεως αναγκάστηκε να κλείσει, εν αντιθέσει με τη Βιβλιοθήκη που συνέχισε να λειτουργεί.

Το 1916 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη τολμηρή αλλαγή στο ιδιοκτησιακό και διαχειριστικό καθεστώς της Βιβλιοθήκης· από κοινοτική, που διαδέχτηκε τη σχολική το 1813, περνά πλέον στη δικαιοδοσία ενός σωματείου με την ονομασία «Αναγνωστήριο Κοζάνης», το οποίο ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του τότε επισκόπου Ειρηνοπόλεως και αργότερα Οικουμενικού Πατριάρχη Φωτίου Β΄, με σκοπό την πνευματική επικοινωνία των μελών του και την πνευματική βελτίωση της κοινωνίας της Κοζάνης.

Το σωματείο αριθμούσε 100 περίπου μέλη. Ιδρυτικά μέλη και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του ήταν σημαίνοντα πρόσωπα της κοινωνίας της πόλης (λόγιοι, επιστήμονες, δημόσιοι λειτουργοί και κληρικοί), όπως ο Γεώργιος Κ. Βαρβούτης, δικηγόρος, βουλευτής και υπουργός, ο Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης, δικηγόρος και λογοτέχνης, ο Παναγιώτης Ν. Λιούφης, γυμνασιάρχης και συγγραφέας του έργου *Ιστορία της Κοζάνης*, ο Κωνσταντίνος Μ. Παπακωνσταντίνου, λογοτέχνης κ.ά. Τα ισχνά οικονομικά του σωματείου ενίσχυσαν με χορηγίες ο Δήμος και η Κοινότητα Κοζάνης, ενώ τη Βιβλιοθήκη στήριξαν με δωρεές βιβλίων το Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός, η Βιβλιοθήκη της Βουλής κ.ά.

Αναφορικά με την οργάνωση της Βιβλιοθήκης, ο έφορος είχε την ευθύνη της λειτουργίας, της συντήρησης και του εμπλουτισμού της με αγορές βιβλίων, ενώ ο βιβλιοφύλακας ήταν αρμόδιος για την ταξινόμηση και καταλογογράφηση των βιβλίων και για την εξυπηρέτηση των αναγνωστών. Ας σημειωθεί ότι το αναγνωστήριο δεν ήταν ανοιχτό στο κοινό, αλλά μόνο στα μέλη, τα οποία έπρεπε να πληρώνουν μηνιαία συνδρομή ύψους 2 δραχμών.

Ωστόσο, τα περιορισμένα οικονομικά του συνδέσμου καθώς και οι πολιτικές και στρατιωτικές συγκυρίες στο εσωτερικό της χώρας (Διχασμός και διαμάχη μεταξύ βενιζελικών και βασιλικών) και το εξωτερικό (Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος), δεν επέτρεψαν στο Αναγνωστήριο να μακροημερεύσει, το οποίο αρχικά ανέστειλε τη λειτουργία του, ενώ μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή διαλύθηκε και τη Βιβλιοθήκη ανέλαβε τελικά ο Δήμος.

Το 1923 η Βιβλιοθήκη εγκαταστάθηκε σε μια από τις αίθουσες του Δημαρχείου και παρέμεινε εκεί μέχρι το 1934, όταν και μεταφέρθηκε στους ημιμπόγειους χώρους του νεόδμητου τότε δημαρχιακού μεγάρου.

Το 1946 ιδρύθηκε το Μόνιμο Τοπικό Αρχείο Κοζάνης των Γενικών Αρχείων του Κράτους, στο οποίο πέρασαν, σύμφωνα με τον νόμο, τμήματα του αρχαιικού υλικού που φυλάσσονταν στη Δημοτική Βιβλιοθήκη, ενώ διευθυντής του ήταν έως το 1972 ο Νικόλαος Π. Δελιαλής (1895–1979). Ο Δελιαλής υπήρξε και έφορος της Βιβλιοθήκης από το 1930 έως το 1959. Κατά τη διάρκεια αυτών των 30 χρόνων η Βιβλιοθήκη άκμασε και χάρη στην προσήλωση και στις αδιάκοπες προσπάθειες του εφόρου της. Σε αφιέρωμα του 1983 του περιοδικού *Ελιμειακά* για τον Ν. Δελιαλή, ο φίλος του και παλιός γυμνασιάρχης του Σχολείου Κοζάνης Αθανάσιος Σ. Καρακούλας αναφέρει χαρακτηριστικά για τη σχέση του Δελιαλή με τη Βιβλιοθήκη: «Η Βιβλιοθήκη ήταν το σπίτι του, και παιδιά του τα βιβλία. Γι' αυτή μόνο έζησε και αγωνίσθηκε, χωρίς να λογαριάσει τίποτα άλλο. Στην εισβολή των Γερμανών και με το βομβαρδισμό της πόλης το 1941, ενώ οι άλλοι την εγκατέλειψαν, παρέμεινε και με κίνδυνο της ζωής του φρόντισε και εξασφάλισε τους θησαυρούς της απ' την αρπαγή και τη λεηλασία σε κατάλληλες κρύπτες». Εκτός όμως από ψυχή της Βιβλιοθήκης, ο Δελιαλής υπήρξε μια ιδιαίτερα πολυσχιδής πνευματική προσωπικότητα, καθώς συνέγραψε 40 βιβλία. Για την πολύμορφη δράση του τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών με Δημόσιο Έπαινο, ενώ ο Δήμος Κοζάνης του απένειμε το 1971 το Χρυσό Μετάλλιο της πόλης. Τον διαδέχτηκε, ένα εξίσου σημαντικό πρόσωπο στην ιστορία της Βιβλιοθήκης, ο Βασίλης Σαμπανόπουλος (1960–1982, 1993–1996), δραστήριος τοπικός ιστορικός.

Το 1963 η Βιβλιοθήκη μεταστεγάστηκε στη νεοανεγερθείσα επέκταση του Δημαρχείου, της οποίας το ισόγειο και ο πρώτος όροφος κατασκευάστηκαν με χορηγία των αδελφών Κωνσταντίνου και Δημητρίου Ιωάν. Κοβεντάρου, ομογενών Κοζανιτών που ζούσαν στις Η.Π.Α. Τα δύο αδέρφια χρηματοδότησαν επίσης την ανέγερση κτιρίου στο οποίο στεγάστηκε το ωδείο της πόλης. Προς τιμήν των δύο χρηματοδοτών η Βιβλιοθήκη ονομάστηκε πλέον Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη, ονομασία που διατηρεί μέχρι σήμερα.

Οι αδελφοί Κωνσταντίνος και Δημήτριος Κοβεντάρως (από αριστερά), χορηγοί της επέκτασης του δημοτικού κτιρίου όπου στεγάστηκε η Κοβεντάρειος Δημοτική Βιβλιοθήκη από το 1963 έως το 1986.

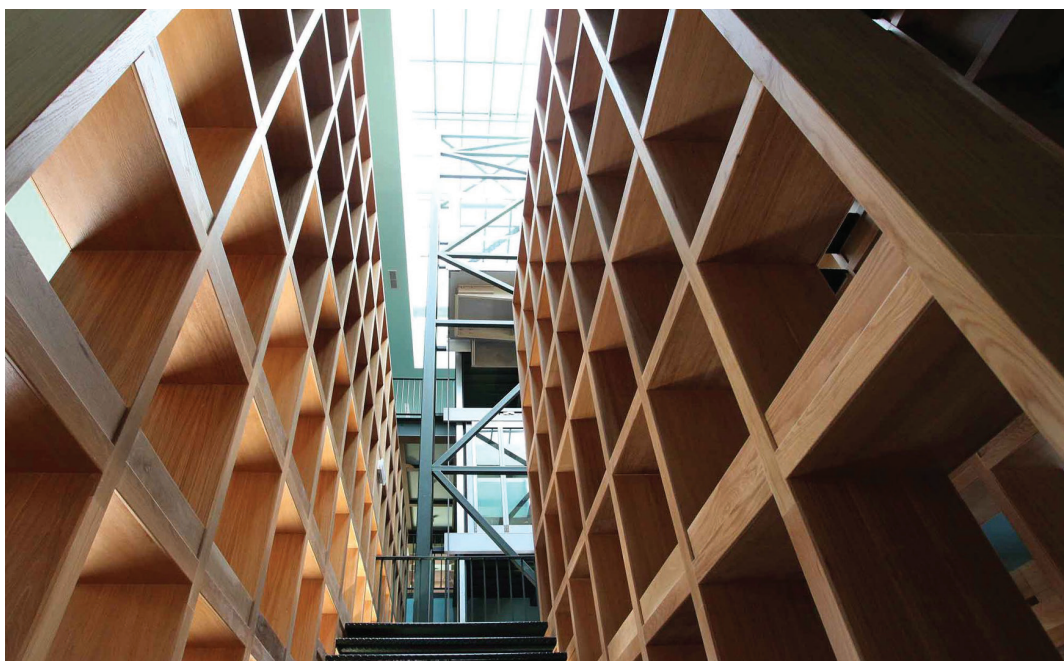
Το 1986 μετακόμισε σε άλλο κτίριο του Δήμου, στο εμπορικό κέντρο (πλατεία 28ης Οκτωβρίου 7), ενώ μετατράπηκε σε Ν.Π.Δ.Δ. του Δήμου Κοζάνης (απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Κοζάνης 40/86, ΦΕΚ 382, Β', 10.6.1986), διοικούμενο από Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο ορίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο για θητεία αντίστοιχη με τη δική του.

Είκοσι χρόνια μετά ξεκίνησε σε οικόπεδο απέναντι από τον Δημοτικό Κήπο (Κωνσταντίνου Δαβάκη 9) η κατασκευή κτιρίου που θα στέγαζε την Κοβεντάρειο Δημοτική Βιβλιοθήκη και το Μουσείο της. Το νέο κτίριο, συνολικής έκτασης 6.800 τ.μ., ολοκληρώθηκε το 2019 και εγκαινιάστηκε στις 10 Οκτωβρίου του 2019. Το έργο χρηματοδοτήθηκε από το ΕΣΠΑ (2007–2013) και η δαπάνη ανήλθε στα 7.110.358 ευρώ.

Το εσωτερικό της Κοβενταρείου Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Το κτίριο περιλαμβάνει τη Βιβλιοθήκη (2.328 τ.μ.), το Μουσείο (1.000 τ.μ.) και τους κοινόχρηστους χώρους υποδοχής και εξυπηρέτησης του κοινού (725 τ.μ.). Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί με τους όρους μιας τυπικής δημοτικής βιβλιοθήκης, διαθέτοντας αναγνωστήριο, δανειστικό τμήμα, παιδικό τμήμα, ειδικούς χώρους για μελετητές και ερευνητές. Επίσης υπάρχει εργαστήριο συντήρησης βιβλίων και παλαιτύπων, καθώς η Βιβλιοθήκη συγκεντρώνει έντυπο και χειρόγραφο υλικό που καλύπτει πέντε αιώνες. Όσον αφορά το Μουσείο, αντλεί τα εκθέματά του από τις συλλογές της Βιβλιοθήκης, επιδιώκοντας να παρουσιάσει συνολικά και να σχολιάσει την Κοζάνη και την κοινωνία της αλλά και τις παροικίες Κοζανιτών στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα. Τα εκθέματα αντανακλούν το κοινωνικό, πολιτικό και πολιτισμικό πλαίσιο της εποχής και αναδεικνύουν τον ρόλο που διαδραμάτισαν και διαδραματίζουν η Εκκλησία, οι λόγιοι, οι επιστήμονες, οι έμποροι και οι υπόλοιποι δωρητές στον εμπλουτισμό και στην ανάπτυξη της Βιβλιοθήκης.

Το κεντρικό κλιμακοστάσιο από το ισόγειο στον όροφο της Κοβενταρείου.

*Το αναγνωστήριο
της Κοβενταρείου
Δημοτικής
Βιβλιοθήκης
στην Κοζάνη.*

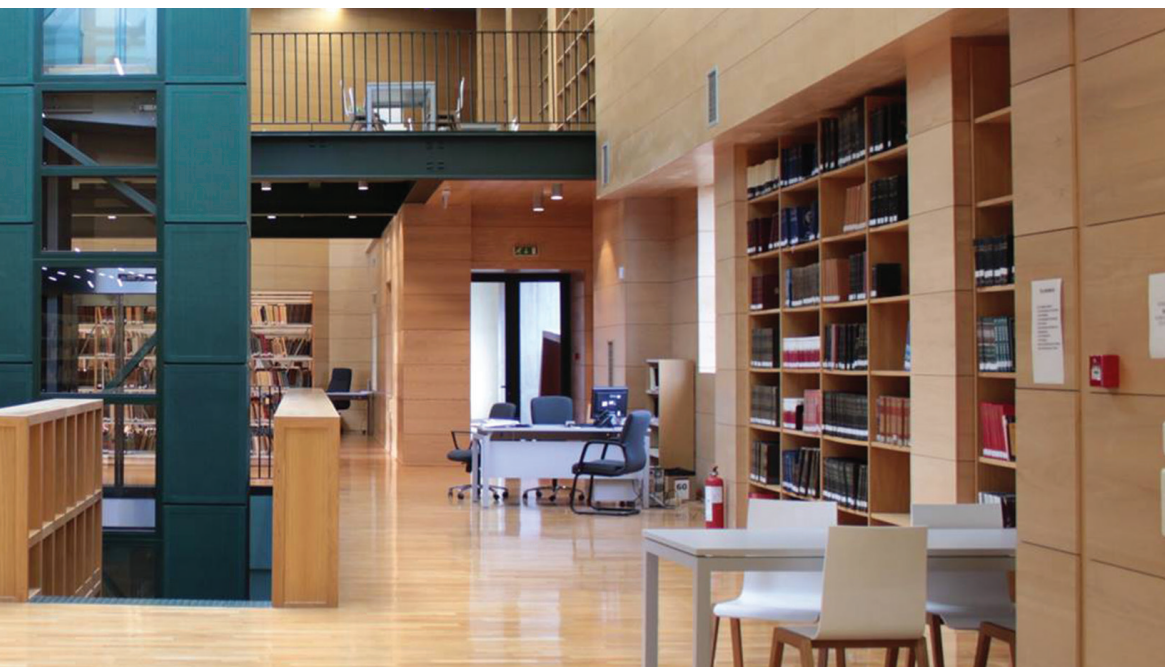

ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Το 1873, ταυτόχρονα με την επέκταση του κτιρίου της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης λόγω της μεγάλης αύξησης του αριθμού των βιβλίων (από τους 1.000 τόμους το 1830 έφτασαν τους 2.600 το 1862), ορίστηκε επιτροπή για την αναταξινόμηση των βιβλίων και την ανασύνταξη του χειρόγραφου γραμματολογικού καταλόγου της Βιβλιοθήκης. Μέχρι το τέλος του χρόνου η επιτροπή είχε ολοκληρώσει το έργο της.

Η ταξινόμηση που χρησιμοποιήσαν ήταν ειδολογική. Χώρισαν δηλαδή το υλικό σε έξι κατηγορίες, τις οποίες ονόμασαν «τμήματα» και ακολούθως τις διαίρεσαν σε υποκατηγορίες. Ο Κατάλογος της Κοινοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης, που παραδόθηκε στο Αναγνωστήριο Κοζάνης το 1916, κατέγραφε τα βιβλία κατά θεματικές ενότητες. Οι τίτλοι των βιβλίων ήταν 3.229 και οι τόμοι 6.620.

Το 1923, με την παράδοση της Βιβλιοθήκης και των περιουσιακών της στοιχείων στον Δήμο Κοζάνης, ο φιλόλογος Γ. Παναγιωτίδης ανέλαβε την ταξινόμηση και καταλογογράφηση των 6.261 τόμων βιβλίων, 684 χειρόγραφων κωδίκων και κωδίκων εγγράφων και 307 περιοδικών, όπως υπολογίστηκαν μετά το τέλος της διαδικασίας. Ο Γ. Παναγιω-

τίδης κατέταξε τα βιβλία κατά επιστημονικές κατηγορίες, τις οποίες σήμανε στον κατάλογο της ταξινόμησής τους με σύμβολα και αριθμούς για να εντοπίζεται εύκολα το βιβλίο στα βιβλιοστάσια. Τα τρία τμήματα που δημιούργησε ήταν το επιστημονικό, το λαϊκό και το μαθητικό.

Τα επόμενα χρόνια οι προσπάθειες καταλογογράφησης των συλλογών της Βιβλιοθήκης συνεχίστηκαν, έστω και αποσπασματικά. Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1990 η Κοβεντάρειος λειτούργησε δανείζοντας κυρίως λογοτεχνικά βιβλία, χωρίς δελτιοκατάλογο για το κοινό, παρά μόνο με κάποια χειρόγραφα δελτία που συμπληρώνονταν προς διευκόλυνση των υπαλλήλων. Ωστόσο, η αύξηση των επισκεπτών και η ανάπτυξη της τεχνολογίας των πληροφοριών ώθησε τους υπεύθυνους της Βιβλιοθήκης να προχωρήσουν στην ηλεκτρονική καταλογογράφηση των συλλογών, βασισμένη στα σύγχρονα πρότυπα ταξινόμησης (σύστημα DEWEY, AACR) και με ανοιχτή αναζήτηση του καταλόγου της. Η μηχανογράφηση και η τεκμηρίωση του υλικού της Βιβλιοθήκης ξεκίνησε το 2000 με το σύστημα LIBRETTO, ακολούθησε το 2007 το ABEKT και σήμερα χρησιμοποιείται το KOHA. Ταυτόχρονα μέσω προγραμμάτων της Κοινωνίας της Πληροφορίας τεκμηριώνεται το παλιό υλικό στο λογισμικό TAXINOMIA.

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΚΟΒΕΝΤΑΡΕΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	
Χειρόγραφα	Είναι πάνω από 400, το παλαιότερο του 1022. Τα περισσότερα είναι μεταβυζαντινά και νεότερα, κυρίως του 18ου και 19ου αιώνα, που σχετίζονται με την Κοζάνη. Σχεδόν όλα τα χειρόγραφα είναι χαρτώα.
Έντυπα	Τα περισσότερα είναι δωρεές κυρίως Κοζανιτών και ανήκουν στην περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (18ος–19ος αιώνας). Επίσης, θησαυρίζεται ένας σημαντικός αριθμός βιβλίων από τον 15ο έως τον 17ο αιώνα. Ανάμεσά τους επτά αρχέτυπα (1494–1500), με πρώτο το λατινικό βιβλίο του J. M. Ferrarius <i>Expositiones super tractatum de urinis...</i> (Μιλάνο 1494), εκδόσεις έργων του Αριστοτέλη, του Πίνδαρου, η πρώτη ελληνική εφημερίδα που σώζεται (<i>Εφημερίς</i>), η <i>Χάρτα</i> του Ρήγα, εκδόσεις του γνωστού τυπογράφου της Βενετίας Άλδου Μανούτιου κ.ά.
Τοπικό Ιστορικό Αρχείο	Λυτά αρχειακά έγγραφα και δεμένοι κώδικες εγγράφων κυρίως από την Τουρκοκρατία. Η συλλογή αποτελείται από εκκλησιαστικά έγγραφα, πρακτικά της Δημογεροντίας, καθώς και έγγραφα δικαστικά, διοικητικά και εκπαιδευτικά στην ελληνική γλώσσα και κάποια στην οθωμανική. Μεγάλο μέρος αποτελούν οι κώδικες εγγράφων και τα λυτά της Ιεράς Μητροπόλεως Σερβίων και Κοζάνης αλλά και έγγραφα του αρχείου του Δήμου Κοζάνης. Το νεότερο και σύγχρονο αρχείο καλύπτει κυρίως την περίοδο 1914–1950 και χωρίζεται σε δύο τμήματα, του Δήμου και της Νομαρχίας.
Αρχαιολογική Συλλογή	Εικόνες, ιερά κειμήλια, ξυλόγλυπτα, χαρακτηριστικά, αρχιτεκτονικά μέλη και επιγραφές. Χρονολογούνται κυρίως στη μεταβυζαντινή περίοδο.
Συλλογή Χαρτών	Μικρή αλλά σημαντική συλλογή χαρτών, λυτών και ατλάτων, στα οποία κορυφαία θέση κατέχουν η δωδεκάφυλλη <i>Χάρτα</i> του Ρήγα Βελεστινλή (1796–1797) και ο τετράφυλλος παγκόσμιος χάρτης του Άνθιμου Γαζή (1800). Η συλλογή φυλάσσεται στο Αρχοντικό Λαοσάνη.
Βιβλιοθήκη Ψαριανού	Δωρεά περισσότερων από 10.000 βιβλίων, ανάμεσά τους και πολλά μουσικά, το 1995 από τον Διονύσιο Ψαριανό, Μητροπολίτη Σερβίων και Κοζάνης από το 1957 έως το 1997.
Σύγχρονη Συλλογή	Τεκμήρια που έχουν εκδοθεί μετά την απελευθέρωση της Κοζάνης το 1912.

Ο κύριος εκθεσιακός χώρος του Μουσείου στο νέο κτίριο της Κοβενταρείου.

ΛΟΙΠΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Οργάνωση της Κοβενταρείου

Εκδόσεις της Κοβενταρείου

- Κατάλογοι
- Διάφορα

Βιβλιογραφία για την Κοβεντάρειο

*Ο ανδριάντας του Κωστή Παλαμά στο πάρκο του Πνευματικού Κέντρου
από τον Βάσο Φαληρέα, 1975.*

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Το διώροφο σπίτι της οδού Ασκληπιού 3 πριν από το 1966, όταν και κατεδαφίστηκε.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η Βιβλιοθήκη του Κωστή Παλαμά (1859–1943) στεγάζεται στο Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, στην οδό Ασκληπιού 3, στο κέντρο της Αθήνας. Ιδρύθηκε το 1960 με ενέργειες των Γιώργου Κατσιμίπαλη, Κωνσταντίνου Τσάτσου, Ανδρέα Καραντώνη, Δημήτρη Συναδινού και από την πλευρά των κληρονόμων του ποιητή οι Χρήστος Ξανθόπουλος-Παλαμάς, Γεώργιος Συριώτης και Αχιλλέας Βάλβης-Λασκαρίδης.

Ειδικότερα οι τελευταίοι, με τη συμπλήρωση εκατονταετίας (1959) από τη γέννηση του Παλαμά, αποφάσισαν ομόφωνα να εκχωρήσουν στο νεοπαγές Ίδρυμα ό,τι τους ανήκε από τον ποιητή πρόγονό τους, όπως χειρόγραφα, βιβλία της προσωπικής βιβλιοθήκης του και ορισμένα αντικείμενα του σπιτιού του. Ταυτόχρονα εκχώρησαν και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας των έργων του Παλαμά.

Στο σημείο όπου βρίσκεται το Ίδρυμα ήταν το σπίτι που διέμενε ο ποιητής μαζί με την οικογένειά του από το 1894 μέχρι το 1935, όταν αναγκάστηκε να μετακομίσει σε άλλο σπίτι στην Πλάκα (οδός Περιάνδρου 5). Το 1966 το διώροφο κτίριο της οδού Ασκληπιού καταδαφίστηκε και στη θέση του ανεγέρθηκε πολυκατοικία. Τρία χρόνια αργότερα, το 1969, με πρωτοβουλία του πρώτου προέδρου του Ιδρύματος Παλαμά Γ. Κατσιμίπαλη, αγοράστηκε διαμέρισμα στον 4ο όροφο της νεόδμητης πολυκατοικίας προκειμένου να εγκατασταθεί εκεί το Ίδρυμα, Μουσείο, Βιβλιοθήκη Κωστή Παλαμά. Ο συμβολισμός, όπως γίνεται αντιληπτό, έπαιξε τον σημαντικότερο ρόλο στην επιλογή του συγκεκριμένου ακινήτου, καθώς εκεί ο ποιητής πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του συγγράφοντας σχεδόν το σύνολο του ποιητικού, λογοτεχνικού και κριτικού του έργου.

Μέρος της Βιβλιοθήκης μαζί με το γραφείο και την κουνιστή πολυθρόνα του ποιητή στο Ίδρυμα Κωστή Παλαμά.

Λάτρης των βιβλίων ο Παλαμάς, δεν σταμάτησε να διαβάζει και να αποκτά βιβλία μέχρι το τέλος της ζωής του: «[τα βιβλία] τα περιμαζώνω πιο πολύ από της καρδιάς μου την ορμή, παρά κι από του νου μου τη γνώμη» (*Τα Χρόνια μου και τα Χαρτιά μου. Η Ποιητική μου*, τόμ. Α', Εστία, 1933, σ. 89 / Κ. Παλαμάς, *Άπαντα*, τόμ. 10, σ. 476–477). Ενδεικτικά της σπουδαιότητας που προσέδιδε στη μελέτη των βιβλίων ως εφαλτήριο της συγγραφικής του δημιουργικότητας είναι τα λόγια του: «Πόσα από τα όνειρα που ονειρεύτηκα την ώρα που έσκυβα κ' ύστερα μου γίνηκαν καλοδεμένοι στίχοι ή καλοστόχαστα λόγια, τα ονειρεύτηκα την ώρα που έσκυβα με το μολύβι απάνου από τα φύλλα ενός βιβλίου». Τροφοδότες της έμπνευσης του ποιητή δεν ήταν μόνο λογοτεχνικά βιβλία ή ποιητικές συλλογές, αλλά και συγγράμματα σχετιζόμενα με όλους τους κλάδους: φιλοσοφία, οικονομία, νομική, ιστορία, γεωγραφία και οδοιπορικά, ιατρική κ.ά.

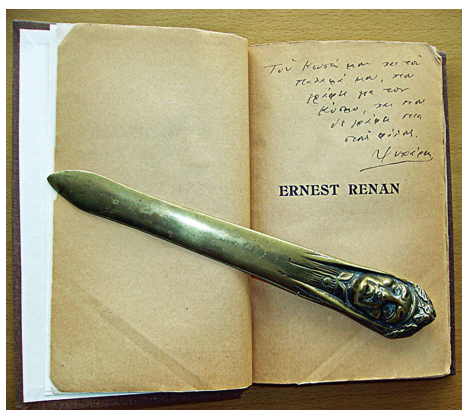
Σύμφωνα με τον Κωνσταντίνο Κασίνη, μελετητή και βιβλιογράφο του Παλαμά, το Αρχείο και η Βιβλιοθήκη του ποιητή διατηρήθηκαν αλώβητα μέχρι το 1935, όταν και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το σπίτι της Ασκληπιού. Ο Παλαμάς, λόγω και της υγείας του, δεν μπόρεσε κατά τη μετακόμιση να ελέγξει την ασφαλή μεταφορά των υπάρχόντων του, με αποτέλεσμα μέρος της συλλογής του να χαθεί. Όπως τονίζει ο Κασίνης, η Βιβλιοθήκη καθώς και μεγάλο μέρος των αυτόγραφων ποιημάτων, της αλληλογραφίας, των προσωπικών εγγράφων και των σημειωματάρων του ποιητή ήταν ανάμεσα στο υλικό που διασώθηκε χάρη στις προσπάθειες της κόρης του ποιητή Ναυσικάς.

Η κατάσταση στη Βιβλιοθήκη παρέμεινε έτσι μέχρι τον θάνατο της Ναυσικάς και του αδελφού της Λέανδρου το 1958. Τα δύο αδέρφια πέθαναν με λίγους μήνες διαφορά, η Ναυσικά στις 12 Φεβρουαρίου και ο κατά τρία χρόνια μικρότερός της Λέανδρος στις 22 Αυγούστου. Τα επόμενα δύο χρόνια, μέχρι την παραλαβή της από το Ίδρυμα Κωστή Παλαμά το 1960, η Βιβλιοθήκη συλήθηκε, κυρίως το ελληνόγλωσσο κομμάτι της. Ο Γ. Κατσιμπαλής ανέλαβε να διαφυλάξει και να κατατάξει όλο το εναπομείναν πολύτιμο υλικό στον χώρο του Ιδρύματος, όπου φυλάσσεται έως σήμερα.

ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

«...τα βιβλία που φέρνουν τα σημάδια από τα χέρια μου,
και τα βιβλία που ακόμα κρατιούνται άκοπα,
τα βιβλία, οι σύντροφοί μου, οι ξένοι μου, οι φίλοι μου,
που με φωτίζουν και μου ψιθυρίζουν χίλια μύρια,
χωρίς να με υποχρεώνουν να τους αποκριθώ,
και χωρίς, κάνοντάς μου συντροφιά,
να με βγάλουν από τη μοναξιά μου»

(Κ. Παλαμάς, *Άπαντα*, τόμ. 10, σ. 476–477)

Τα βιβλία του Κ. Παλαμά είναι πάνω από 3.000, χωρίς όμως να είναι γνωστός ο ακριβής αριθμός τους. Σε άλλο χώρο του Ιδρύματος υπάρχει βιβλιοθήκη με μελέτες που αναφέρονται στο έργο του Παλαμά και στην εποχή του. Τα βιβλία αυτά ανέρχονται περίπου στα 1.200, εκ των οποίων τα 720 είναι δωρεά του Ανδρέα Καραντώνη προς το Ίδρυμα.

Ανάμεσα στα 3.000 και πλέον βιβλία του ποιητή υπάρχουν τίτλοι λογοτεχνίας, κριτικής, φιλοσο-

φίας, επιστήμης και τέχνης, αλλά και βιβλία για την ψυχανάλυση, την ιατρική και την κοσμολογία. Το μεγαλύτερο ωστόσο μέρος της Βιβλιοθήκης καταλαμβάνεται από λογοτεχνικά βιβλία, κυρίως ελληνόγλωσσα αλλά και ξένα.

Τα επιστημονικά βιβλία είναι κατάστικτα από μεγάλη ποικιλία ση-
μαδιών ανάγνωσης στο περιθώριο των σελίδων ή πάνω στο τυπωμένο
κείμενο, καθώς και από χειρόγραφες σημειώσεις του ποιητή σε ορισμέ-
νες περιπτώσεις. Σε πολλά βιβλία υπάρχουν αφιερώσεις κορυφαίων
ανθρώπων του πνεύματος προς τον ποιητή. Έτσι, π.χ., ο Πωλ Βαλερύ
αποστέλλει με θερμή αφιέρωση στον Παλαμά το βιβλίο του *Discours en
l'honneur de Goethe* (1932) («À Kostis Palamas avec mes remerciements
et mes hommages. Paul Valéry») και ο Μαρινέττι το βιβλίο του *La Ville
charnelle* (1908). Υπάρχει επίσης ενδιαφέρουσα αφιέρωση του Γιάννη
Ψυχάρη στο εσόφυλλο βιβλίου του Ερνέστ Ρενάν (ο Ψυχάρης είχε πα-
ντρευτεί την κόρη του): «Του Κωστή μου και του Παλαμά μου, που
γράφει για τον κόσμο, και που δε γράφει πια στους φίλους. Ψυχάρης».

Αφιέρωση του
Γιάννη Ψυχάρη
σε βιβλίο του
φιλοσόφου Ερνέστ
Ρενάν –υπήρξε
πεθερός του–,
το οποίο δώρισε
στον Παλαμά.

Ο Κωστής Παλαμιάς μελετάει στο γραφείο του.

ΛΟΙΠΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Κατάλογοι βιβλίων της Βιβλιοθήκης Κωστή Παλαμά

Χειρόγραφα και επιστολές του Κωστή Παλαμά

Διοίκηση του Ιδρύματος

Εκδόσεις του Ιδρύματος - Βιβλιοθήκης Κωστή Παλαμά

- *Βιβλιογραφίες Κωστή Παλαμά*
- *Κατάλογοι της Βιβλιοθήκης Κωστή Παλαμά*
- *Διάφορες εκδόσεις του Ιδρύματος για τον Κωστή Παλαμά*

Βιβλιογραφία για τη Βιβλιοθήκη Κωστή Παλαμά

Άποψη της Βιβλιοθήκης από τον δεύτερο όροφο.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

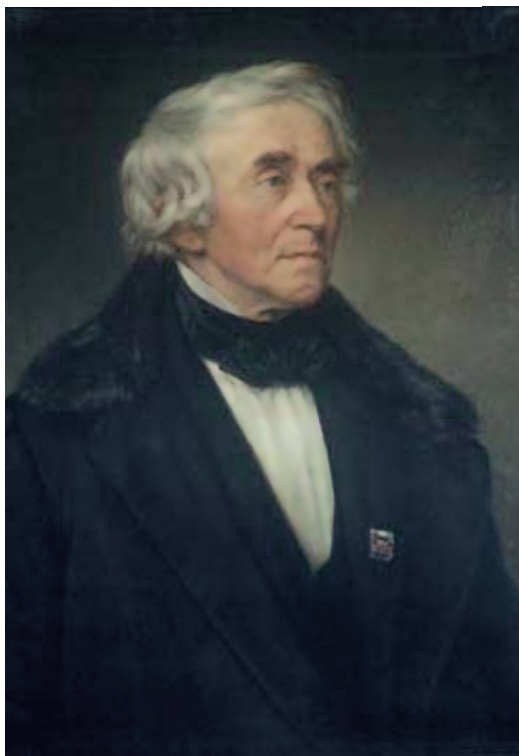
Το κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Το 1838, ένα χρόνο μετά την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αθηνών, ξεκίνησε να λειτουργεί και η Βιβλιοθήκη του, συγκεντρώνοντας βιβλία από δωρεές Ελλήνων λογίων, φιλελλήνων του εξωτερικού και από τα πανεπιστήμια της Ευρώπης. Τρία χρόνια αργότερα, το 1841, η Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη έφτασε να αριθμεί περίπου 20.000 τόμους, με συνέπεια την επιτακτική ανάγκη να μεταφερθεί από το σπίτι του αρχιτέκτονα Σταμάτη Κλεάνθη στην Πλάκα, όπου έδρευε το Πανεπιστήμιο, σε μεγαλύτερο χώρο.

Η λύση που δόθηκε από την πολιτεία ήταν η συνένωση και συστέγαση της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης με την Εθνική –τότε ονομαζόταν «Δημόσια»–, η οποία επίσης αντιμετώπιζε στεγαστικό πρόβλημα, καθώς ο ναός του Αγίου Ελευθερίου κοντά στη Μητρόπολη που τη φιλοξενούσε δεν επαρκούσε για να αποθηκεύσει τα 15.000 και πλέον βιβλία της (για περισσότερα βλ. λήμμα «Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος»). Το νέο κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών στα σημερινά Προπύλαια ήταν ο χώρος στον οποίο αποφασίστηκε το 1842, να συστεγαστούν οι δύο Βιβλιοθήκες, στον πρώτο όροφο της νοτιοδυτικής πλευράς του κεντρικού κτιρίου, ενώ το 1866 ενώθηκαν με νόμο και διοικητικά.

Ωστόσο, όπως αποδείχτηκε στην πράξη, η συνένωση των Βιβλιοθηκών ήταν μια λύση ανάγκης που αλλοίωνε τη φυσιογνωμία και των δύο, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ανταποκριθούν στους σκοπούς της λειτουργίας τους. Τα αίτια αυτής της προβληματικής σχέσης, που εν τέλει δεν άλλαξε ποτέ, εδράζονταν αφενός στην πρόθεση της πολιτείας να δημιουργήσει μια μεγάλη Ελληνική Βιβλιοθήκη, εναρμονισμένη με το πνεύμα της Μεγάλης Ιδέας και της Ελλάδας που θα φώτιζε την Ανατολή και αφετέρου στη συναίνεση των πρωτανικών αρχών σ' αυτή την κίνηση παρότι διέβλεψαν από νωρίς τους κινδύνους που εγκυμονούσε η κατάληψη δικών του χώρων με βιβλία ελάχιστα χρήσιμα για το Πανεπιστήμιο. Έτσι έμοιαζε συνειδητή η απόφαση της Διοίκησης του Πανεπιστημίου να μη διεκδικήσει τα βιβλία που έφεραν τη σφραγίδα του όταν η ενιαία Βιβλιοθήκη μεταφέρθηκε στο Βαλλιάνειο Μέγαρο το 1903.

Ο Ειρηναίος Θείριος (Friedrich Thiersch), υπήρξε Γερμανός φιλέλληνας και ουμανιστής φιλόλογος.

Επακόλουθο αυτής της αταίριαστης συνύπαρξης ήταν η Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη, λόγω και της μειωμένης κρατικής χρηματοδότησης, να μην μπορεί να προμηθεύεται τακτικά και σταθερά τα βιβλία που θα εξυπηρετούσαν τις ανάγκες των επιστημονικών θεματικών της και της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η ζήτηση πανεπιστημιακών συγγραμμάτων από τους φοιτητές ικανοποιήθηκε με τις έντυπες και λιθογραφημένες επανεκδόσεις, καθώς και τη χειρόγραφη εκδοχή τους. Όσο για τις ανάγκες του ερευνητικού έργου των καθηγητών και τη συγγραφή μελετών, άρθρων και ανακοινώσεων, καλύπτονταν έως το 1862 από την ενιαία Βιβλιοθήκη. Από το 1863 είχαν στη διάθεσή τους την ιδιαίτερη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, η οποία στεγαζόταν σε ξεχωριστό χώρο στο κτίριο και είχε ως πυρήνα τα βιβλία του Γερμανού φιλέλληνα και ουμανιστή φιλόλογου Ειρηναίου Θείριου (1784–1860), αλλά και επιλεγμένα σύγχρονα επιστημονικά βιβλία που είχαν αγοραστεί καθ' υπόδειξη των νεότερων πανεπιστημια-

κών καθηγητών και υφηγητών για την ανάπτυξη της έρευνας. Προς το τέλος του 19ου αιώνα τα φροντιστήρια, τα εργαστήρια και άλλοι εξειδικευμένοι χώροι του Πανεπιστημίου, που έλαβαν τη γενική ονομασία «παραρτήματα» ή «προσαρτήματα», απέκτησαν τις δικές τους εξειδικευμένες βιβλιοθήκες και τα βιβλία της ιδιαίτερης Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου μοιράστηκαν σε αυτές.

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ

Η Φιλοσοφική Σχολή συγκροτούσε μαζί με τη Θεολογική, τη Νομική και την Ιατρική τον αρχικό πυρήνα των σχολών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στο ιδρυτικό διάταγμα του 1836 αναφερόταν ως «Σχολή γενικών επιστημών», αλλά στο διορθωτικό διάταγμα του 1837 έλαβε την ονομασία «Φιλοσοφική Σχολή». Αρχικά, στα αντικείμενά της συμπεριλαμβάνονταν η Φυσική, η Χημεία, η Μαθηματική, η Φυσική Ιστορία και η Βοτανική. Όμως η ασυμβατότητα μεταξύ θετικών και θεωρητικών επιστημών ήταν έκδηλη· εξάλλου το ζήτημα του διαχωρισμού της Φιλοσοφικής Σχολής σε Τμήματα ή της συγκρότησης ανεξάρτητης Φυσικομαθηματικής Σχολής αποτυπώθηκε και στον προσωρινό κανονισμό, που δημοσιεύτηκε στο σχετικό ΦΕΚ με την ίδρυσή της. Η απόφαση να χωριστεί η Σχολή λήφθηκε τελικά το 1904, οπότε ιδρύθηκε η Φυσικομαθηματική Σχολή, η οποία μετεξελίχθηκε στη Σχολή Θετικών Επιστημών.

Οι αίθουσες του Φιλολογικού, του Φιλοσοφικού και του Ιστορικού & Αρχαιολογικού Σπουδαστηρίου στο κεντρικό κτίριο του Πανεπιστημίου, στα Προπύλαια, στις αρχές της δεκαετίας του 1920.

Το Φιλολογικό Φροντιστήριο, το οποίο ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1842 με Βασιλικό Διάταγμα (Β.Δ.), ήταν το πρώτο φροντιστήριο που λειτούργησε ως «παράρτημα» του Πανεπιστημίου, με διευθυντή τον μετέπειτα πρύτανη Κωνσταντίνο Ασώπιο (1785–1872). Σκοπός του Φιλολογικού Φροντιστηρίου ήταν η εξάσκηση, όσων φοιτητών επιθυμούσαν να εργαστούν ως δάσκαλοι στη Μέση Εκπαίδευση, στην αρχαία και τη λατινική γλώσσα και στην κριτική μελέτη και ανάλυση των κλασικών συγγραφέων και ποιητών. Τον Οκτώβριο του 1868, με νέο Β.Δ., το Φιλολογικό Φροντιστήριο θεωρήθηκε «προσάρτημα» της Φιλοσοφικής Σχολής, ενώ από το 1888 και μετά άρχισαν να δημιουργούνται και άλλα φροντιστήρια που υπάγονταν στη Φιλοσοφική Σχολή: το Αρχαιολογικό, το Φιλοσοφικό και το Ιστορικό (1888), το Γλωσσολογικό (1892), το Παιδαγωγικό (1899) και των Ξένων Γλωσσών (1911). Επιπλέον, λειτούργουσε και το Λατινικό Φροντιστήριο, το οποίο όμως δεν διέθετε κανονισμό.

Με την ψήφιση του νέου κανονισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1922 (Ν. 2905, ΦΕΚ 127, Α', 27.7.1922), τα φροντιστήρια μετονομάστηκαν σε σπουδαστήρια, διατηρώντας όμως την προηγούμενη επιστημονική και διοικητική δομή τους. Το 1932, στον νέο κανονισμό του Εθνικού και Καποδιστριακού –όπως ονομαζόταν πλέον– Πανεπιστημίου (Ν. 5343, ΦΕΚ 86, Α', 23.3.1932), διαχωρίστηκε το Ιστορικό από το Αρχαιολογικό Σπουδαστήριο και ιδρύθηκαν δύο επιπλέον, το Σπουδαστήριο Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας και το Σπουδαστήριο Γλωσσολογίας.

Σε γενικές γραμμές κάθε σπουδαστήριο διέθετε εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας, υπό την έγκριση της οικείας Σχολής –εν προκειμένω της Φιλοσοφικής–, και τη διεύθυνσή τους αναλάμβαναν οι αντίστοιχοι καθηγητές κάθε έδρας. Την ίδια χρονική περίοδο εμπλουτίστηκαν και διευρύνθηκαν οι βιβλιοθήκες τους, οι οποίες είχαν αρχίσει να συγκροτούνται από την πρώτη μέρα λειτουργίας τους, όταν ακόμα ονομαζόταν φροντιστήρια. Αναφορικά με τη λειτουργία και τον εμπλουτισμό των βιβλιοθηκών προβλεπόταν ειδική πίστωση στον τακτικό ετήσιο προϋπολογισμό του Πανεπιστημίου. Παρ' όλα αυτά, μεγάλο μέρος των προσκτήσεων τους προερχόταν από δωρεές καθηγητών, συγγραφέων, ξένων πανεπιστημίων, φιλελλήνων κ.ά.

Παράλληλα με τα σπουδαστήρια, στη Φιλοσοφική, ακολουθώντας τα ευρωπαϊκά πρότυπα, λειτούργησαν και δύο εργαστήρια, της Πειραματικής Ψυχολογίας το 1922 και της Πειραματικής Παιδαγωγικής το 1932. Το πρώτο συνδεόταν άμεσα με το Φιλοσοφικό Φροντιστήριο και το παρακολουθούσαν κυρίως πρωτοετείς και δευτεροετείς φοιτητές και φοιτήτριες της Φιλοσοφικής, καθώς και τριτοετείς της Θεολογικής Σχολής, οι οποίοι ασκούσαν στις μεθόδους της επιστημονικής έρευνας για τα ψυχικά φαινόμενα και στη χρήση των ψυχομετρικών οργάνων. Το δεύτερο επικεντρωνόταν στην έρευνα για τη σωματική, ψυχολογική και ηθική εξέλιξη των μαθητών, καθώς και στη μελέτη και διάδοση της επιστήμης της Παιδαγωγικής στην Ελλάδα. Τέλος, το 1929, μετά από ενέργειες του καθηγητή της Φιλοσοφικής Ν. Εξαρχόπουλου (1874–1960), ιδρύθηκε στην Αθήνα υπό την εποπτεία του Πανεπιστημίου Αθηνών, το Σχολείο Πειραματικής Παιδαγωγικής με αντικείμενο τη θεωρητική και πρακτική άσκηση των μετέπειτα καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης και την επιστημονική έρευνα για την ανάπτυξη της παιδαγωγικής επιστήμης.

Ο ιδρυτής του Εργαστηρίου, καθηγητής Ν. Εξαρχόπουλος (κάτω σειρά, 4ος από αριστερά), με συνεργάτες.

*Άποψη από το
εσωτερικό
της Βιβλιοθήκης.*

*Ένα από τα
αναγνωστήρια
της Βιβλιοθήκης.*

Η ΕΝΙΑΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ

Η Φιλοσοφική Σχολή δεν είχε ενιαία βιβλιοθήκη που να συμπεριλαμβάνει όλα τα βιβλία των «προσαρτημάτων» της, παρά μόνο αυτοτελείς βιβλιοθήκες των φροντιστηρίων ή σπουδαστηρίων της. Την ακαδημαϊκή χρονιά 1987–1988 η Φιλοσοφική Σχολή εγκαταστάθηκε στην Πανεπιστημιούπολη του Ζωγράφου, με 12 σπουδαστήρια και βιβλιοθήκες, τα οποία, σύμφωνα με τον νόμο πλαίσιο για τη δομή και τη λειτουργία των ΑΕΙ (Ν. 1268.1982), υπάγονταν πλέον σε τμήματα και τομείς.

Η Βιβλιοθήκη της Φιλοσοφικής Σχολής ως ενιαία διοικητική μονάδα θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά το 2005, μετά από απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου και υπάγεται στη Διεύθυνση Βιβλιοθήκης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2018 λειτουργούσαν υπό τον συντονισμό της 16 σπουδαστήρια/βιβλιοθήκες που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες των 13 ακαδημαϊκών τμημάτων της Φιλοσοφικής και τα οποία ήταν τα εξής:

- Σπουδαστήριο Κλασικής Φιλολογίας
- Σπουδαστήριο Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας
- Σπουδαστήριο Γλωσσολογίας
- Σπουδαστήριο Λαογραφίας
- Σπουδαστήριο Ιστορίας
- Σπουδαστήριο Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης
- Σπουδαστήριο Φιλοσοφίας
- Σπουδαστήριο Παιδαγωγικής
- Σπουδαστήριο Ψυχολογίας
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Ιταλικής και Ισπανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
- Βιβλιοθήκη Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Σλαβικών Σπουδών
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Θεατρικών Σπουδών
- Βιβλιοθήκη Τμήματος Μουσικών Σπουδών

Ο χώρος με τους υπολογιστές, όπου οι επισκέπτες μπορούν να εντοπίσουν μέσω του κατάλογου του OPAC τα βιβλία και τα άλλα τεκμήρια που θησαυρίζει η Βιβλιοθήκη.

Ο ερχομός του 2019 σήμανε και την απαρχή μιας νέας εποχής για τη Φιλοσοφική Σχολή, καθώς μετά από 13 περίπου χρόνια εργασιών δημιουργήθηκε μια νέα ενοποιημένη Βιβλιοθήκη, η οποία συμπεριλάμβανε το σύνολο των επιμέρους σπουδαστηρίων/βιβλιοθηκών της Σχολής.

Το τριώροφο κτίριο της Βιβλιοθήκης, συνολικού εμβαδού 7.500 τ.μ., βρίσκεται παραπλεύρως του κτιρίου της Φιλοσοφικής στην Πανεπιστημιούπολη και χωρίζεται σε επτά επίπεδα. Διαθέτει αμφιθέατρο για την τέλεση συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων, ενώ τα αναγνωστήρια έχουν 400 θέσεις αναγνωστών.

Όσον αφορά το περιεχόμενό της, η Βιβλιοθήκη θησαυρίζει εκδόσεις που χρονολογούνται από τον 16ο αιώνα μέχρι σήμερα. Αναλυτικά, οι συλλογές της Βιβλιοθήκης της Φιλοσοφικής καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα γνωστικών πεδίων, σχετικών με τις ανθρωπιστικές σπουδές σε διάφορες γλώσσες. Η ελληνική γλώσσα, η λογοτεχνία, η φιλοσοφία, η ιστορία, η αρχαιολογία και η τέχνη συνιστούν βασικούς πυλώνες της συλλογής και συμπληρώνονται από τη λατινική γραμματεία, τις ευρωπαϊκές γλώσσες και λογοτεχνίες (αγγλική, γαλλική, γερμανική, ιταλική ισπανική, ρωσική), την παιδαγωγική επιστήμη, την ψυχολογία, τη μουσική και το θέατρο.

Ανάμεσα στα 500.000 τεκμήρια υπάρχουν περίπου 20.000 σπάνιες και πολύτιμες εκδόσεις, καθώς και χειρόγραφα. Εκτός από τα βιβλία, σημαντική είναι η συλλογή των επιστημονικών περιοδικών (3.800 τίτλοι), ενώ η Βιβλιοθήκη διαθέτει και 4.000 τεκμήρια οπτικοακουστικού και φωτογραφικού υλικού. Το υλικό αυτό προήλθε διαχρονικά από αγορές, δωρεές και ανταλλαγές, στο πλαίσιο συνεργασιών κυρίως με ακαδημαϊκά ιδρύματα της Ελλάδας και του εξωτερικού.

ΛΟΙΠΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΙΣΤΟΤΟΠΟ

Ειδικές Συλλογές της Βιβλιοθήκης της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών

Οργάνωση της Βιβλιοθήκης της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών

Κατάλογοι της Βιβλιοθήκης της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών

Βιβλιογραφία για τη Βιβλιοθήκη της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Αιμιλιανός, ηγούμενος 59
 Άγιο Όρος 48, 56, 58
 Αθήνα 38, 39, 49, 81, 93
 Άλδος (Μανούτιος) 63, 76
 Αμβρόσιος, ηγούμενος 56
 Ασώπιος, Κωνσταντίνος 40, 92
- Β**
 Βάλβης-Λασκαρίδης, Αχιλλέας 81
 Βαλερύ, Πωλ 84
 Βαλλιάνοι, αδελφοί 41, 42
 Βαλλιάνος, Ανδρέας 41, 42
 Βαλλιάνος, Μαρίνος ή Μαρής
 41, 42
 Βαλλιάνος, Παναγής 42
 Βαρβούτης, Γεώργιος Κ. 69
 Βιβλιοθήκη
 Αρσακείων Σχολείων 17
 Βοδληϊανή 13, 18
 Βουλής 69
 Βρετανική 20
 Δημητρίου Ποστολάκα 40
 Διονύσιου Ψαριανού 76
 Εθνική Ελλάδος 34-51
 ΕΣΗΕΑ, «Δημήτριος Πουρνάρας»
 17
 Ιεράς Μονής Σίμωνος Πέτρας
 52-63
- Κοζάνης Δημοτική, Κοβεντάρειος
 19, 64-77
 Κωστή Παλαμά 78-85
 Μονής Αγίου Ιωάννου Θεολόγου
 στην Πάτμο 17
 Μονής Μεγίστης Λαύρας 14
 Οικουμενικού Πατριαρχείου
 Κωνσταντινουπόλεως 17
 Πανεπιστημίου Αθηνών 39, 40,
 41, 44, 46, 89-90
 Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών
 86-97
- Βούλγαρης Ευγένιος 67
- Γ**
 Γεννάδιος, Γεώργιος 38, 39
 Γεράσιμος, ηγούμενος 60
- Δ**
 Δελιαλής, Νικόλαος Π. 70
 Διονύσιος, ιερομόναχος 56
 Δουκάκης, Κωνσταντίνος 62
- Ε**
 Ελισαίος, ηγούμενος 59
 Εξαρχόπουλος, Νικόλαος 93
 Ευγένιος, ηγούμενος 55
- Ζ**
 Ζωσιμάδες, αδερφοί 40

- Θ**είροτος, Ειρηναίος 90
- Ί**δρυμα Σταύρος Νιάρχος 44, 45
 Ιερώνυμος, ηγούμενος 58
 Ιωαννίκιος, διάκονος και μετέπειτα
 ηγούμενος 56, 58
 Ιωάσαφ, ιερομόναχος από τη
 Μυτιλήνη 56
- Κ**αποδίστριας, Ιωάννης 38
 Καρακούλας, Αθανάσιος Σ. 70
 Καραντώνης, Ανδρέας 81, 84
 Καράς, Γιάννης 63
 Κασίνης, Κωνσταντίνος 83
 Κατοίμπαλης, Γιώργος 81, 83
 Κεντρικό Σχολείο της Αίγινας 38
 Κεφαλονιά 42
 Κλεάνθης, Σταμάτης 39, 89
 Κοβεντάρος, Κωνσταντίνος
 και Δημήτριος Ιωάν. 70
 Κοζάκης Τυπάλδος, Γεώργιος 40
 Κονταρής, Γεώργιος (Γρηγόριος) 67
- Λ**άμπρος, Σπυρίδων 60
 Λιούφης, Παναγιώτης Ν. 69
- Μ**άμουκας, Ανδρέας 62
 Μανούσακας, Μανούσος 17
 Μαρινέτι, Φιλίππο Τομάζο 84
 Μαύρη Θάλασσα 42
 Μιχαήλ ο Γενναίος 55
 Μονή
 Αγίου Ιωάννου Θεολόγου
 στην Πάτμο 17
 Μεγίστης Λαύρας 14
 Ξενοφώντος 55
- Σίμωνος Πέτρας 52-63
 Μουστοξύδης, Ανδρέας 38
 Μπέλλιος, Κωνσταντίνος 40
 Μυτιλήνη 56
- Ν**είλος, ο Σιμωνοπετρίτης 62
 Νεόφυτος, ηγούμενος 56
- Ξ**ανθόπουλος-Παλαμάς,
 Χρήστος 81
- Ο**ρφανοτροφείο της Αίγινας 38
 Ούγκλεσης, Ιωάννης 55, 60
- Π**αλαμά, Ναυσικά 83
 Παλαμάς, Κωστής 78-85
 Παλαμάς, Λεάνδρος 83
 Πάλλη, Ελένη Ευγενίου 62
 Παναγιωτίδης, Γεώργιος 74, 75
 Παπακωνσταντίνου, Κωνσταντίνος
 Μ. 69
 Παπαλουκάς, Σπύρος 54
 Πιάνο, Ρέντζο 45
 Ποστολάκας, Δημήτριος 40
- Ρ**ενάν, Ερνέστ 84
- Σ**ακελλαρίου, Χριστόφορος 40
 Σαμπανόπουλος, Βασίλης 70
 Σίμων, ο Μυροβλύτης, όσιος 55, 61
 Στεφφενχάγεν, Αιμίλιος 46
 Συναδινός, Δημήτρης 81
 Συριώτης, Γεώργιος 81
 Σωτηρούδης, Παναγιώτης 61
- Τ**ρικούπης, Χαρίλαος 42
 Τσάτσος, Κωνσταντίνος 81

Τσίλλερ, Ερνέστος 43
Τσιριμώκος, Μάρκος 43
Τσιτσελίκης, Κωνσταντίνος 69

Φώτιος Β΄, Οικουμενικός
Πατριάρχης 69

Χάλλης, σύστημα 47
Χάνσεν, Θεόφιλος 43
Χρυσοχοΐδης, Κρίτων 60, 61

Ψυχάρης, Γιάννης 84

ΤΟ ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
CF GARAMOND ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗ ΖΕΡΒΑ. ΤΟ ΕΞΩ
ΦΥΛΛΟ ΣΧΕΔΙΑΣΕ Η ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΕΛΕΚΑΝΟΥ. Η
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΓΙΝΕ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΣΑΪΤΗΣ Α.Ε.» ΤΟΝ
ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2021. ΤΥΠΩΘΗΚΑΝ 2.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ VELVET 150 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΑ
ΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
& ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

www.aboutlibraries.gr

Μια ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια
για τον κόσμο των βιβλιοθηκών
από την αρχαιότητα έως σήμερα

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ &
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

ISBN 978-618-84984-7-1 (print)

ISBN 978-618-84984-8-8 (pdf)

